قەرزدار سۆيگۈ

(پوۋېست)

ئاتىگۈل ئەخمەت نازپەرى

1 ـ قىسىم

يانغىن ئېلكىتابلىرى

ئېلكىتاب ئىشلىگۈچى: يانغىن ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى

قەرزدار سۆيگۈ

دوختۇرخانىنىڭ سۈرلۈك، مۇدھىش تاملىرى، دوختۇر سىستىرالارنىڭ قوپاللىقى سادىقنى قاتتىق بىئارام قىلدى. ئايالى گۈلسەنەمنىڭ قاتتىق تولغاق ئازابىغا بەرداشلىق بېرەلمەي ۋارقىرىشى، يىغلىشى ئۇنىڭ يۈرىكىنى پۇچۇلىۋەتتى. سادىقنىڭ تۆمۈردەك قارىداپ كەتكەن چىرايى ئۇنىڭ تولىمۇ ئازابلىنىۋاتقانلىقىدىن دېرەك بېرەتتى. ئۇ جىددىي قۇتقۇزۇش بۆلۈمىنىڭ كارىدورىدا ئۇياق ـ بۇياققا ماڭغاچ بارماقلىرىنى چىشلىدى. ناۋادا مۇمكىن بولسا، مۇشۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە ئايالىنىڭ ئاغرىق ئازابىنى تەڭ تارتىشىپ بېرىشىنى ئۇ چىن دىلىدىن ئارزۇ قىلاتتى. لېكىن ئۇ ئىشىنىڭ مۇمكىن بولمايدىغانلىقى ئۆزىگە ئايان بولغاچ، سىرتتا ساقلاپ تۇرۇشتىن باشقا ئامالى يوق ئىدى. نەق شۇ ۋاقىتتا ئۇدۇلدىن ئۆزى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان 40 ياشلار چامىسىدىكى ئورۇققىنە كەلگەن، گىرادۇسلۇق كۆز ئەينەك تاقىۋالغان ئايال دوختۇر ئۇنى ئىشخانىسىغا چاقىرىپ قويۇپ كىرىپ كەتتى. نىمە قىلارىنى بىلەلمەي تەمتىرەپ قالغان سادىق دوختۇرنىڭ ئارقىسىدىن تاپ بېسىپ كىرىپ كەلدى .

ـ سىز بىمارنىڭ ھامىيسى بولامسىز؟ ـ دوختۇر ئايال شۇنداق دەپ سادىقنىڭ جاۋابىنىمۇ ئالماستىن ئۈستەل تارتمىسىدىن بىر نەچچە ۋاراق قەغەزنى چىقىرىپ ئۈستەل ئۈستىگە قويدى،دە ـ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ـ ئۇنداق بولسا مۇنۇ ھۆججەتلەرگە تېزدىن قول قويىۋېتىڭ.

ـ نىمە بۇ ؟

دوختۇر ئايال چىرايىنى پۈرۈشتۈرگەن ھالدا سادىققا قاراپ ھۆرپەيدى .

ـ ئۆز ۋاقتىدا قىلمىدىغانىنى قىلىپ بولۇپ ئەمدى بولغاندا ‹‹ نىمە بۇ ؟ ›› دەپ كۆزىڭىزنى پارقىرىتىپ تۇرىسىزغۇ. ئايالىڭىز جىددىي قۇتقۇزۇش ئۆيىدە جان تالىشىۋاتقىلى يېرىم كۈن بولاي دەپ قالدى. تېزدىن قول قويۇڭ. ۋاقىت قىس.......

دوختۇر ئايالنىڭ سۆرۈن تەلەتى، زەھەردىن ئاچچىق، ھىڭدىن سىسىق گەپلىرى سادىقنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرگەن بولسىمۇ، ھازىرقى جىددىي پەيتتە سۆرۈن تەلەت ئايال بىلەن تالىشىپ تۇرۇشىنىڭ ئورۇنسىز ئىكەنلىكىنى ھىس قىلىپ مىڭ تەسلىكتە ئاچچىقىنى بېسىۋالدى ۋە دوختۇرغا قاراپ مۇنداق دېدى.

- ئايالىمنىڭ ھايات ماماتلىق كۆرۈش قىلىۋاتقانلىقىنى، قاتتىق قىينىلىۋاتقانلىقىنى سىز دىمىسىڭىزمۇ مەن ئوبدان بىلىمەن. لىكىن مەن بىر قارا قورساق ئادەممەن. بۇ ھۆججەتنىڭىزدىكى خەنزۇچە خەتلەرنى ماڭا بىر چۈشەندۈرۈپ قويىسىڭىز، ئاندىن قول قويسام بولارمىكىن.

سادىقنىڭ دانىمۇ - دانە ئايرىپ قىلغان سۆزلىرىنى ئۆزىنى مازاق قىلغانلىق دەپ چۈشەنگەن دوختۇر ئايال ئاچچىقتىن يېرىلغۇدەك بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ ياغاق سۆڭەكلىرى بۆرتۈپ چىققان ئورۇق ئىككى مەڭزى قارىداپ مىس رەڭگىگە كىرىپ قالغانىدى.

- ئايالىڭىزنىڭ تۇغۇتى تەس بولۇپ قالىدىغانىدەك قىلىدۇ. بالىڭىزنىڭ ئورۇنلىشىشى تەتۈر ئىكەن. ھازىر ئەھۋال ئىنتايىن جىددىي. ئانا - بالا ئىككىسىدىن پەقەت بىرنىلا ساقلاپ قالالايمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن مۇنۇ ھۆججەتكە قول قويىشىڭىز كىرەك.

- قىززىق گەپ بولدى،دە - بۇ......

سادىقنىڭ لاغىلداپ تىترەۋاتقان قوللىرى چاپىنىنىڭ تۈگمىلىرىنى يېشىش بىلەن ئاۋارە ئىدى. ئۇ قاتتىق ئاچچىقى كەلگەندە چاپىنىنىڭ ئالدىنى يېشىۋېتىپ كۆنۈپ قالغانىدى.

- ئەلۋەتتە ھەر ئىككىلىسىگە تۇرىمەن. ئۇنداق بولمىسا ئايالىمنى دوختۇرخانىغا ئەكىلىپ نىمە قىلاتتىم. تاززىمۇ بىر......

- بىزمۇ سەۋەپ قىلىپ باقىمىز. لىكىن قولىمىزدىن كەلمەيدىغان ئىشلارغا بىزدىمۇ ئامال يوق. ئۇنداق بولسا ھەر ئىشنىڭ ئاقىۋىتىگە ئۆزىڭىز ئىگە بولۇڭ.

سۆرۈن تەلەت دوختۇر ئايال شۇنداق دىگىنىچە يوغان قوي كۆزلىرىنى ئالايتىپ ئىشخانىدىن چىقىپ كەتتى .

ۋاقىت مىنۇت، سىكۇنتلاپ ئۆتمەكتە. دوختۇر سىستىرالارنىڭ ئالدىراش چىقىپ يەنە كىرىپ كىتىشى بىلەن سادىق قاتتىق قورقۇنچقا چۆكمەكتە، ئىزتىراپ چەكمەكتە. ئايالى گۈلسەنەمنى ئەكىرىپ كەتكىلى 15 سائەتتىن ئېشىپ قالغان بولسىمۇ، لىكىن نە دوختۇر، نە سىستىرالاردىن كىچىككىنە خەۋەرمۇ يوق. ئۇلار ئۆز ئىشلىرى بىلەن ئالدىراپ سادىققا قاراپمۇ قويماي كىرىپ كىتىشەتتى. سادىقنىڭ چىكىلىرىدىن ئاچچىق تەر چىپىلداپ ئېقىشقا باشلىدى. دىرىزە تۈۋىدە باش باھارنىڭ دولىنى قورۇغىدەك سوغۇققا يۈزىنى تۇتۇپ تۇرغان سادىقنىڭ يۈرىكىدىن قورقۇنچ سەۋەپلىك چىپىلداپ تەرلەپ كەتكىنى ئىنىقلا ئىدى. جىددىي قۇتقۇزۇش بۆلۈمىدىن ئاندا - ساندا ئاڭلىنىۋاتقان ۋارقىراش، يىغا ئاۋازى بارا - بارا ئۆچۈشكە باشلىغاندا، سادىق نىمە قىلارىنى بىلەلمەي پۇتى كۆيگەن توخۇدەك ئۇياق - بۇياققا مىڭىشقا باشلىدى.

- گۈلسەنەم بەردا شلىق بەرسە بولاتتى، - دەيتتى ئۇ ئۆز ئۆزىگە سۆزلەپ، - ناۋادا ئۇ كىتىپ قالسا 7 بالا قانداق قىلىدۇ؟ مەن قانداق قىلىمەن.......ياق، ئەمدى بولمىدى. جان بولسا جاھان، ئاش بولسا قازان دەپتىكەن كونىلار. گۈلسەنەم هايات بولسىلا، ماڭا يەنە تۇغۇپ بېرىدۇ. بولدى، هىلىقى سۆرۈن تەلەت دوختۇرنى ئىزدەي......

سادىق ئۆزىگە سۆزلەپ كىتىۋىتىپ هىلىقى ئىشخانا تەرەپكە مىڭىشى، جىددىي قۇتقۇزۇش بۆلۈمىدىن ئالدىراش چىققان سۆرۈن تەلەت دوختۇر ئايال ئۇنى چاقىردى.

- ئايالىڭىز هوشىدىن كەتتى. ناۋادا سىز يەنە تەتۈرلۈك قىلىپ تۇرىۋالسىڭىز، ئانا - بالا ئىككىلىسىنىڭ هاياتىغا خەۋىپ يىتىشى مۇمكىن. ئۇنىڭ ئۈستىگە بىمار بەك قانسىراپ كەتتى. تىزدىن قان بېرىشىمىز كىرەك.

- بولىدۇ دوختۇر، مەن قول قويأي، مىنىڭ قېنىمنى ئىلىپ سىناپ بىقىڭلار.....

سادىقنىڭ قان تىپىنىڭ گۈلسەنەمنىڭكىگە ماس كىلىشى دوختۇرنى خۇشال قىلدى. ئالاھەزەل 5 سائەتلەرگە سوزۇلغان ئوپراتسىيە ئوڭۇشلۇق تاماملاندى. ئادەمنى يەنە بىر خۇشال قىلىدىغان يىرى ئانا - بالا ھەر ئىككىلىسى هايات قالغاندى. بۇ خۇشخەۋەرنى ئاڭلىغان سادىق خۇشال بولۇپ كۆزلىرىگە ياش ئالدى. تۇنۇگۇن ئاخشامقى سۆرۈن تەلەت دوختۇر ئايال ئەمدى ئۇنىڭ كۆزىگە قۇتقازغۇچى پەرىشتە بولۇپ كۆرۈنىۋاتاتتى.

- رەھمەت دوختۇر، بىزدىن يانمىسا خۇدايىمدىن يانار. ئەجرىڭىزنى خۇدايىم بىرە......

- ئالدىراپ خۇشال بولۇپ كەتمەڭ. ئانا - بالا هايات قالغان بىلەن تىنى بەكلا ئاجىز. بوۋاقمۇ ئاران 3 جىڭ كىلىدىكەن. بۇ نورمال ئىش ئەمەس. شۇڭلاشقا ئىددىيىڭىزدە تەييارلىق بولسۇن.

دوختۇر ئىشخانىسىدىن بىشى چۈشكەن هالدا قايتىپ چىققان سادىق ئىچىدە دوختۇر ئايالنى تازا تىللىدى.

- سۆرۈن تەلەت، شۇم ئىغىز، قاغىش تەككۈر.....

ئۇ يەنە ئاللىنىمىلەرنى دەپ تىللىماقچى بولغانىدى، لىكىن سىستىرا قىزنىڭ چاقىرىشى بىلەن جىددىي قۇتقۇزۇش بۆلۈمىگە كىردى.

قۇندۇزدەك چاچلىرى هىلىلا يۇغاندەك هۆل بولۇپ كەتكەن گۈلسەنەم جانسىز، ماغدۇرسىز هالدا ئۆلۈكتەك ياتاتتى. بۇ هالەتنى كۆرگەن سادىقنىڭ يۈرىكى ئىچە شتى، بۇرۇن كۆمۈرچەكلىرى تارتىشىپ، كۆزلىرىگە ياش كەلدى. ئۇ چاندۇرماسلىققا تىرىشىپ ئاستا ئايالىنىڭ قىشىغا كىلىپ ئولتۇردى.

- بىمار بەك زورۇقۇپ كەتسە بولمايدۇ. ياخشى ئارام ئېلىشى كېرەك. يەنە بىر گەپ، بىز بىمارنى ئىككى كۈن كۆزىتىپ قاراپ باقىدىغان بولدۇق. سىز خاتىرجەم بولۇڭ.

سادىق جاپاكەش ئايالىنىڭ تامدەك تاتىرىپ كەتكەن چىرايىغا ئۇزاق تىكىلىپ قاراپ ئولتۇرغاندىن كېيىن، ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ سىستىرانىڭ يېنىغا كەلدى. بىر ياشلىق بالىنى ئەسلىتىدىغان قاپقارا يۇمشاق چاچلار، 90 ياشلىق موماي‌لارنىڭ يۈزىدەك يول ـ يول قورۇقلۇق كىچىككىنە يۈز، كەلگۈسىدىكى غايە نىشانىغا يېتىشنى ئارمان قىلغاندەك چەكچەيگەن كىچىككىنە مۇش.... سادىقنىڭ يۈرىكىنى لەرزىگە سالدى. هاياتلىقنىڭ ئاپىرىدە بولۇشىنىڭ بۇنچىلىك مۈشكۈل ئىكەنلىكىنى ئۇ 8 ـ بالىسى تۇغۇلغاندا ئاندىن هېس قىلغانىدى. سادىق تىترەپ تۇرغان قوللىرى بىلەن بوۋاقنى ئاۋايلاپ قۇچىقىغا ئالدى. هەمدە يىرىك ساقاللىرىنى سانجىپ تۇرۇپ بوۋاقنىڭ پېشانىسىگە چوڭقۇر مېھرى بىلەن سۆيۈپ قويغاچ پىچىرلىدى.

- باشقىلارنىڭ «‹ پىلاندىن سىرت تۇغۇلغان بالا هەم مېھرى ئىسسىق بولىدۇ ›» دىگەن گەپلىرى راست ئىكەن.

- نىمە؟ پىلاندىن سىرت ؟

سىستىرا قىز كۆكۈچ كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە هاڭۋىقىپ تۇرۇپلا قالدى. پىلانلىق تۇغۇتنى كۈچەپ يولغا قويىۋاتقان مۇشۇ زاماندىمۇ پىلاندىن سىرت تۇغىدىغانلارنىڭ بەخىرامان هالدا تۇغىۋېرىشى ئۇنىڭ هەيرانلىقىنى قوزغىغانىدى. سىستىرا قىز سادىقنىڭ كۆزلىرىدىن ئاچچىق ئۇچقۇنلارنى چاقنىتىپ قاراپ تۇرىشىدىن بىئەپ هېس قىلدى بولغاي، قۇش پېيىدەك يەڭگىل دەسسەپ چىقىپ كەتتى .

ناهيلىك ياغ زاۋۇتىنىڭ ئائىللىكلەر قوروسىدىكى بىر نەچچە ئېغىز ئۆيى بار كىچىككىنە هويلا كىلىپ ـ كىتىۋاتقان مېهمانلارنىڭ ۋاراڭ ـ چۇرۇڭى بىلەن قىززىپ كەتكەنىدى. ئەتىتىگەندىن بىرى مېهمان كۈتۈپ هېرىپ هالى قالمىغان ماهىرە، مىرادىل، مۇراتلار هالسىز پۇتلىرىنى سۆرەپ ئانىسى ياتقان ئۆيگە كىردى .

- ۋاي جىنىم نەۋرىلىرىم، هېرىپ كىتىپسىلەردە. هە قىنى، بۇ ياققا كىلىپ پۇتۇڭلارنى ئۇزۇن سۇنۇپ يېتىۋېلىڭلار بالام.

تۇنىساخان ئاندىسىنى ئېمىپ تاتلىق ئۇيقۇغا كەتكەن بوۋاقنى ئاۋايلاپ قويۇپ قويغاندىن كېيىن گۈلسەنەمگە قاراپ مۇلايىملىق بىلەن سۆز باشلىدى.

- قىزىم، بۈگۈن ئات تويى قىلدۇق دەپ باللارنى كۆپ چارچىتىۋەتتۇق. قېرى جىنىم بىلەن مەن مېهمانلارنى كۈتۈپ بولالمىدىم. بۇ نەۋرەمگە ئىسمىنى قاچان قويىمىدىكەن؟ كەچ كىرىپ قالاي دەۋاتىدۇ. مېهمانلارمۇ

ئاساسەن تارقاپ بوپتۇ. ئەمدى سادىقاخۇن بالام موللامنى چاقىرىپ كىرسە گاچچىدە ئىسمىنى قويۇۋەتكەن بولسا ياخشى بولاتتى.

تۇنسەخان ئاچىنىڭ گېپى تۈگىشىگىلا سادىق ئاپئاق ساقاللىرى مەيدىسىگە چۈشكەن، چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرغان بىر كىشىنى باشلاپ كىردى. ئۆي ئىچىدىكىلەر بىردەم ئۆرە ـ تۆپە بولۇشقاندىن كېيىن سادىق ئۇ كىشىنى كىرىم قارىم دەپ تونۇشتۇردى. كىرىم قارىممۇ ئۆز نۆۋىتىدە تۇنسەخان ۋە گۈلسەنەملەر بىلەن ئايرىم ـ ئايرىم تىنىچ ـ ئامانلىق سوراشتى. مىرادىل چىقىپ ئاپتۇۋا ـ چىلاپچىنى كۆتۈرۈپ كىرىپ قارىمنىڭ قولىغا سۇ بەردى. سادىق داستىخان سېلىپ بولغۇچە مۇرات بىر لىگەن ئاش پولۇنى كۆتۈرۈپ كىردى. تاماق ئۈن ـ تىنسىز يېيىلدى. ئۆي ئىچى گۆرۈستان جىمجىتلىقىغا چۆككەن بولۇپ، چۈشىن ئۇچسا ئاڭلانغۇدەك دەرىجىدە ئىدى. تاماقنى ئاۋاز چىقارماي يەپ بولغان كىرىم قارىم ئازراق ھە ـ ھۇدىن كېيىن دۇئاغا قول كۆتۈردى .

ـ خوش، بوۋاقنىڭ ئىسمىنى نىمە قويىدىغان بولدۇق؟

كىرىم قارىم قول چايقاپ بولۇپ ساقىلىنى سىيپىغان ھالدا سادىقتىن سورىدى .

ـ بىز ئۆيدە مۇستاپا قويۇشنى مەسلىھەتلەشكەن. بۇ ئىسىم قارىمغا ماقۇل كېلەمدۇ يوق شۇنىڭغا قاراپ بىر ئىش قىلارمىز .

ـ ياخشى ئىسىمكەن، ياخشى ئىسىمكەن. 4 يىل بۇرۇن بىر ئوغلىڭىزغا مۇجاھىد دىگەن ئىسىمنى تاللىغان ۋاقتىڭىزدىمۇ مەن بەك خۇشال بولغان ئىدىم. ئەمسە مۇبارەك ئىسمى مۇستاپا بولۇپ كەتسۇن.

قارىم ئوتتۇرا ئۆيگە چىقىپ ئالدىن تەييارلانغان جەينامازدا ئىككى رەكئەت تاھارەت نامىزى ئوقۇۋالغاندىن كېيىن سادىق كۆتۈرۈپ كىرگەن بوۋاقنى قولىغا ئېلىپ ئوڭ قۇلىقىغا ئەزان، سول قۇلىقىغا تەكبىر ئېيتىپ بولۇپ مۇڭلۇق ئاۋازدا مۇنداق دىدى .

ـ ئاللاھنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى، پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۈننەتلىرى، پەرىشتىلەرنىڭ ئاسماندىن ئېلىپ چۈشۈپ، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ دىلىغا سېلىشى بىلەن ئىسمىڭىز مۇستاپا بولسۇن. ئىسمىڭىزغا مۇبارەك بولسۇن !

مۇستاپا خۇددى بىرسى چىمدىۋالغاندەك چىرقىراپ يىغلىۋەتتى. كىرىم قارىم كۆلۈمسىرەپ تۇرۇپ مۇستاپانى سادىققا بىرىپ خوشلىششىش ئۈچۈن سىرتقا چىقىشقا تەرەددۇت قىلىۋاتقاندا، تۇنسەخان ئاچا پەتنۇستا بىر كىيىملىك رەخت، 100 كوي پۇل كۆتۈرگەن ھالدا كىرىپ كەلدى.

ـ قارىم ئاز بولسىمۇ كۆڭلىمىزنى كۆپكە تاۋاپ قىلىپ ئېلىپ قويسىلا، لايىقلىرىدا بولالمىدۇق.

ـ ياق، ھەرگىز ئۇنداق دىمىسىلە. كۆپ كايىپ كىتىپلا.....

قارىمنى ئىشىك ئالدىغىچە ئۇزىتىپ قويۇپ قايتىپ كىرگەن سادىق گۈلنىسانىڭ قىشىدا ئولتۇرغان سۆرۈن تەلەت تۇغۇت دوختۇرىنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. ئۇلارغا تۇققان كەلمەيدىغان بۇ ئايالنىڭ بۇ يەردە ئولتۇرۇشى سادىق ئۈچۈن كۈتۈلمىگەن بىر ئىش ئىدى. دوختۇر ئايال ئورنىدىن تۇرۇپ سادىق بىلەن كۆلۈمسىرەپ تۇرۇپ سالاملاشقاندىن كېيىن مۇستاپانى قولىغا ئېلىپ ئۇزۇندىن - ئۇزۇن قاراپ ئولتۇرۇپ كەتتى. ئارىدىن خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن، ئۆي ئىچىدىكىلەرنىڭ ئۆزىگە ھەيرانلىق نەزەرىدە قاراپ تۇرغىنىنى كۆرگەن دوختۇر ئايال بالىنى ئاۋايلاپقىنە ئورنىغا ياتقۇزۇپ قويغاندىن كېيىن ئۇلۇغ كىچىك تىنىۋېتىپ گەپ باشلىدى.

- بەلكىم ھازىر ھەممىڭلار مېنى «نىمە دەپ كەلگەندۇ» دەپ ھەيران قالغان بولۇ شۇڭلار مۇمكىن. - ئۇ ھەممەيلەنگە تەكشى بىر قاراپ چىققاندىن كېيىن سۆزىنى داۋاملاشتۇردى. - مېنىڭ ئىسمىم سائادەت. ئۆزۈڭلار كۆرگەندەك ناھىيلىك دوختۇرخانىنىڭ تۇغۇت بۆلۈمىدە ئىشلەيمەن. ئۆزۈم بۇ يىل **41** ياشقا كىردىم. **7** يىل بۇرۇن يولدىشىم قاتناش ۋەقەسىدە قازا قىلغاندىن كېيىن يالغۇز ياشاۋاتىمەن. يالغۇز يا شاۋاتىمەن دىسەم ھەيران قالماڭلار، مەن بىر تۇغماس ئايال .

سائادەت كۆزىدىن ئۇنچىدەك تۆكۈلۈۋاتقان ياشنى قولىنىڭ دۈمبىسى بىلەن سۈرتكەندىن كېيىن يەنە سۆزىنى داۋام قىلدى.

- ھىلىقى كۈنى بۇ سىڭلىمىز تۇغۇتىدا شۇنداق قىينىلىپ كەتتى. **10** يىللىق تۇغۇت دوختۇرى تارىخىمدا بۇنداق قىينالغان ئايالنى زادىلا كۆرۈپ باقمىغان ئىدىم. لىكىن ئانا - بالىنىڭ يەيدىغان رىسقى بار ئىكەن. ھەر ئىككىيلەننىڭ ساق - سالامەت تۇرغىنىنى كۆرۈپ شۇنداق خۇشال بولدۇم. خۇددى ئاشۇ كىسەل كارىۋىتىدا ئۆزۈم ياتقاندەك بىر ھالەت مەندە شەكىللەندى. كۆز ياشلىرىمنى يوشۇرۇپ ئاستا ئىشخانامغا چىقىپ كەتتىم. ئۇ يەردە يالغۇز ئولتۇرۇپ قانچىلىك يىغلىغىنىمنى بىلمەيمەن. بىر ۋاقىتلاردا ئىشىك چېكىلىپ سىستىرا قىز كىرىپ كەلدى. ئۇ بۇ بوۋاقنىڭ پىلاندىن سىرت تۇغۇلغانلىقىنى ئېيتقاندا قۇلاقلىرىمغا ئىشەنمەيلا قالدىم. سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا دەرھال چىقىپ بوۋاقنى ماڭا بىرىشىڭلارنى ئۆتۈنگۈم كەلدى. لىكىن گۈلسەنەمنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالىنى ئويلاپ ئۇنداق قىلمىدىم. ئىككى كۈندىن كېيىن سىلەر چىقىپ كىتىدىغان ۋاقىتتا سىلەر بىلەن كۆرۈشۈپ ئەھۋال ئېيتىش ئۈچۈن كىتىۋاتقىنىمدا تۇيۇقسىز تېلفۇن كىلىپ قالدى. ئاكامنىڭ دىيىشىچە ئانام ھوشىدىن كەتكەن ئىكەن. شۇنىڭ بىلەن يۈرىكىمنىڭ بىر پارچىسىنى سىلەرنىڭ يېنىڭلاردا قالدۇرۇپ كەينىمگە قايتىشقا مەجبۇر بولدۇم. ئىككى كۈنگىچە ئانامنىڭ بىشىدا پايپېتەك بولۇپ يۈردۈم. لىكىن قەلبىمدىكى بۇ بوۋاققا بولغان ئوتتەك قىزغىنلىق قىلچە سۇسلاپ قالمىدى. ئانامنىڭ ئەھۋالى سەل ئىزىغا چۈشكەندىن كېيىن ھىلىقى سىستىرا قىزنى ئىزدەپ ئۇنىڭدىن سىلەرنىڭ ئادرىسىڭلارنى سورىدىم. لىكىن ئۇ قىز بىلمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى. شۇنىڭ بىلەن **3** كۈندىن بىرى سوراپ، سۈرۈشتە قىلىپ يۈرۈپ ئۆيۈڭلارنى ئاران تېپىپ كەلگىنىمدە بوۋاققا ئىسىم قويىۋاتقان ئىكەنسىلەر. ھويلىدا تۇرۇپ قارىمنىڭ «مۇبارەك ئىسمىڭىز مۇستاپا بولسۇن» دىگىنىنى ئاڭلاپ شۇنداق خۇشال بولدۇم.......

سائادەت سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە گۈلسەنەم گەپنىڭ بىلگە تەپتى.

ـ بىزنى نىمە كۆرىۋاتىدۇ سىز. كۈندە ئۈچ ۋاخ ئۇماچ ئىچ سەكمۇ بالىمىزنى ئۆزىمىز باقىمىز. تەييار بالىغا ئىگە بولاي دەپ كەلدىڭىزما بۇ يەرگە؟ ناۋادا شـــۇنداق ئويلىغان بولســـڭىز ئىززىتىڭىز بىلەن ئۆيىمىزدىن چىقىپ كىتىڭ.

گۈلســـەنەمنىڭ ئاچچىقتىن بوغۇلۇپ قالايلا دەپ قالغانلىقىنى كۆرگەن ســـائادەت قول ســـومكىســـدىن بىر كونۋېرتنى چىقىرىپ داستىخانغا قويدى .

ـ بۇ مىنىڭ ئازغىنە كۆڭلۈم. ناۋادا تەشــكىلدىن ئۇقۇپ قالغۇدەك بولســـا ۋە ياكى بۇ بالىنى يوشــۇرالماي قالساڭلار ماڭا خەۋەر قىلىڭلار. بىر نەچچە ئاي بىقىپ تۇرۇڭ دىسەڭلارمۇ ياق دىمەيمەن .

ســـائادەت كۆزلىرىدىن بۇلدۇقلاپ چىقىۋاتقان ياشــلىرىنى ســۈرتكەن پېتى ئۆيدىن چىقىپ كەتتى. بىردە داســتىخان ئۈســتىدىكى كونۋېرتقا، بىردە ســائادەت ھازىرلا چىقىپ كەتكەن ئىشــىككە قاراپ نىمە قىلارىنى بىلەلمەي قالغان ســادىق خىلى ئۆزۈندىن كىيىن ئىســگە كىلىپ، خوش دەپ قويۇش ئۈچۈن ئىشــىك ئالدىغا چىققاندا سائادەتنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى.

2 ـ باب

زاۋۇتنىڭ ئومومى ئىشــلىرىغا مەســئۇل خادىمى لىيۇ شــۈيگاڭ ئىككى نەپەر گۈرۈپپا باشــلىقىنى ئەگەشــتۈرۈپ ســادىقنىڭ قوروســىغا كىرىپ كەلدى. 80 ـ يىللاردىن باشــلاپ زاۋۇتتا ئادەتتىكى ئىشــچى، گۇرۇپپا باشــلىقى، ئىشـــخانا ھەيئىتى قاتارلىق خىزمەتلەرنى ئىشــلەپ كەلگەن بۇ پېشــقەدەم باشــلىق ئۇيغۇرلار ئارىســـدا ئۇزۇن مەزگىل تۇرغاچقا ئۇيغۇرچىنى راۋان ســـۆزلەيتتى. بىلمىگەن ئادەملەر ئۇنىڭ چىرايىنى كۆرمىگىچە ئۇيغۇر ئەمەسلىكىگە ئىشەنمەيتتى. ھويلىدا قالايمىقان تاشلاپ قويۇلغان داس، چەينەك، سوپۇن پاراشوكى، سۈپۈرگە قاتارلىقلارغا بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈپ چىققان باشــلىق گۇرۇپپا باشــلىقلىرىغا ئىپادىســىزلا قاراپ قويغاندىن كىيىن قىلىن قىشلىق مىلەڭزىنى ئۆرۈپ ئىشىكنى يەڭگىل چەكتى ۋە:

ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم.

دەپ ئۆيگە كىرىپ كەلدى. گۈلســـەنەمنىڭ يېنىدا ئۈكســـىغا قارىغاچ ئولتۇرۇپ مۈگدەپ قالغان ماھىرە چۆچۈپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. زاۋۇت ئىچىگە ئوينىغىلى كىرگەندە، ئانچە ـ مۇنچە ئۇچرىتىپ قالىدىغان بۇ ئاچچىقى يامان باشلىقنىڭ سالام بىرىپ ئۆيگە كىرىشى ماھىرەنى ھەيرانلىقتا قالدۇرغانىدى .

- ئانا ئۆيگە مىھمان كەلدى.

ماھىرە باشلىقنىڭ كەينىدىن سوڭدىشىپ بىللە كىرىۋاتقان ئىككى نەپەر گۇرۇپپىا باشلىقىنى كۆرۈپ كۆرپىگە باشلىغاچ شۇنداق دىدى. باياتىن بىرى مۇ ستاپانىڭ قاپقارا يۈەشاق چاچلىرىنى سىلاپ تۇرۇپ تۇغۇتىدىكى ۋەھىملىك سائەتلەر كۆز ئالدىغا كىلىۋىلىپ كۆز يىشى قىلغان گۈلسەنەم قاتتىق ئۈيقۇغا كەتكەن بولۇپ، ماھىرەنىڭ تۇرتۇپ ئويغىتىشى بىلەن ئاستا كۆزىنى ئېچىپ كىرىلدى. كەينىگە ئۆرۈلۈپ قاراپ زاۋۇتنىڭ باشلىقلىرىنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى. لىكىن دەماللىققا ئۆزىنى ئوڭشىۋالغاندىن كىيىن ئۇلار بىلەن سۇسلا سالاملىشىپ يىتىۋەردى. ‹‹ ھەقچان مۇستاپانىڭ ئىشى ئۈچۈن كىردى بۇ خەق. سادىق يوق، ئەمدى قانداق قىلىسام بولار؟ ....بولدىلا غەم قىلماي تۇراي. بەربىر مۇ ستاپا ساق- سالامەت تۇغۇلدى. ئەمدى بە شىمىزغا كەلگەننى كۆرمەمدىم ›› گۈل سەنەم مۇ شۇلارنى ئويلاپ ئاپتاپ كۆرمەي قويغان ھە سىپتەك ئاقىرىپ كەتكەن ئىككى مەڭزىگە سۇس كۈلكە يۈگۈرتۈپ تۇرۇپ سورىدى.

- زاۋۇتنىڭ ئىشلىرى ياخشى كىتىۋاتامدۇ ؟

گۈلسەنەمنىڭ ئۆزلىرىنىڭ نىمە ئۈچۈن كىرگەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپمۇ قەستەن گەپنى ئىلىپ قىچىۋاتقانلىقىنى سەزگەن باشلىقمۇ چاندۇرماستىن ئۇنىڭغا ماسلاشتى.

- يامان ئەمەس، ھازىر تەرەققىيات ياخشى. بۇرۇنقى ۋاقىتلاردىكىدەك ما شىنىغا چىكىتنى ئارىدا ئۇ سىدىغان ئىش يوق. ئۆز ۋاقتىدا سىلەر ئايالالارمۇ زاۋۇتتا كۆپ جاپا تارتقان.

گۈلسەنەم باشلىقنىڭ گىپىنى ئاڭلاپ 15 يىل بۇرۇنقى بىر ۋەقە كۆڭلىدىن كەچتى.

قەھرىتان قىش كۈنلىرىنىڭ بىرى گۈلسەنەم 5 ياشلىق ماھىرە بىلەن 2 ياشلىق مىرادىلنى ئانىسى تۇنسەخان ئاچىنىڭ يىنىدا قالدۇرۇپ، 4 ئايلىق بولغان قورسىقىنى كۆتۈرۈپ زاۋۇتقا ئىشلىگىلى چىقتى. ئۇ ۋاقىتلار نورمىغا ئاشلىق بىرىدىغان ۋاقىتلار بولغاچقا، ھۆكۈمەتنىڭ بەرگەن ئايلىق نورمىسى ئۇ ئايدىن- بۇ ئايغا يەتمەيتتى. سەي قايناق قايىنتىپ، خۇشىشۇ پىشۇرۇپ يەپ قورساقنى ئالدايدىغان بۇ ۋاقىتلاردا زاۋۇت ئىشچىلىرىنىڭ ئايالالىرىمۇ ئەرلىرى بىلەن بىللە ئىشلىگىلى چىقاتتى. بىر كۈن كەچكىچە بىلى ئۈزۈلۈپ چۈشكىچە ئىشلەپ كەچ بولغاندا قولىغا تەگكەن بىر كوي ئىككى مو پۇلنى كۆزلىرىگە سۈرتكىدەك بولۇپ كىتىشەتتى. ئەتتىگەندە قىلىن كىيىملىرىنى گۈلسەنەمگە قالدۇرۇپ قويۇپ ئۆزى يىلىك چاپىنى بىلەن چىقىپ كەتكەن سادىق گۈلسەنەمنىڭ زاۋۇتقا چىققىنىنى كۆرۈپ ئالدىغا كەلدى .

- ئاي ئۇتتۇردىسى بولۇپ قالدى، نورما ئاشلىقىمىزمۇ بىر يەرگە بىرىپ قاپتۇ. بولمىغان بولسا سىنى بۇ يەرگە ھەرگىز چىققىلى قويمايتتىم .

سادىقنىڭ مېھرىبانلىق يېغىپ تۇرغان كۆزىگە ئوتلۇق نەزەردە بىر قارىۋەتكەن گۈلسەنەم كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ جاۋاب بەردى.

- ھېچقىسى يوق. ئەر-خوتۇن دېگەن جاپانىمۇ، ھالاۋەتنىمۇ تەڭ كۆرىشى كېرەك. سىز بۇ يەردە جاپالىق ئىشلەۋاتسىڭىز مەن ئۆيدە بىكار ئولتۇرۇپ يەسەم كۆڭلۈم ئۇنىمايدىكەن .

ئىككىسى بىرلىكتە چىگىتلىكنىڭ يېنىغا كېلىپ ماشىنىغا چىگىت ئۇستى. تۆت چاسا يوغان قورساقلىق تۆمۈر قول ھارۋىسىغا لىققىدە چىگىت ئۇسۇپ چىگىتتىن ياغ چىقىرىدىغان ئۇسكۇنىگە ئەكىلىپ تۆكتى. شۇ كۈنى كەچ كىرگۈچە قاتتىق جاپالىق ئىشلىگەن گۈلسەنەم ھەممىسىدىن كۆپ پۇل ئالغان بولۇپ، كەچتە قولىغا تەگكەن بىر كويى بەش مونى يۈرىكىگە تىگىپ يىغلاپ كەتكەندى...........

ماھىرەنىڭ قاتتىق تۈرتۈشى بىلەن چوڭقۇر خىياللار قاينىمىدىن قايتىپ چىققان گۈلسەنەم ياش ئەگىپ قالغان چىرايلىق كۆزلىرىنى باش ياغلىقىنىڭ ئۇچى بىلەن سۈرتكەندىن كېيىن باشلىققا قارىدى.

- باياتىن بىرى گەپ قىلسام جاۋابمۇ بەرمەيسىزغۇ ؟

- ھە! ....خاپا بولماڭ باشلىق. خىيالغا چۆكۈپ كېتىپتىمەن .

- سادىقنى ئويلاپ ئولتۇرغانمۇ؟ ئۇنچە ئىنتىزار بولمىسىڭىزمۇ ھېلىغىچە كېلىپ قالار ئۇ ئىيىق.

باشلىق ۋە ئىككى نەپەر گورۇپپا باشلىقىغا قوشۇلۇپ گۈلسەنەممۇ كۈلۈپ تاشلىدى. داستىخان كۆتۈرۈپ كىرگەن ماھىرە پىيالىلەرگە چاي قۇيۇپ نان ئوشتۇپ قويغاندىن كېيىن قورۇق يېمىش ئەكىرىش ئۈچۈن چىقىپ كەتتى.

- چاقچاقمۇ قىلىپ قويدۇم. ئەسلى مەقسەتكە كەلسەك، سىزنىڭ تىخى 15 كۈننىڭ ئالدىدا دوختۇرخانىدا تۇغۇپ چىققانلىقىڭىزنى بىرسى زاۋۇتقا كىرىپ چېقىپ قويۇپتۇ. زاۋۇت باشلىقىدىن خېلى گەپ ئاڭلىۋالدىم. ئەمەلىيەتتە ئالدىنقى بىر نەچچە بالىڭىزنى مەن زاۋۇت باشلىقىدىن يوشۇرۇپ كەلگەنىدىم. لېكىن قايسى مەلئۇننىڭ قىلغان ئىشىكىن، بۈگۈن ئەتىگەندە زاۋۇت باشلىقى ماڭا بىر ھازا قايناپ ئاچچىقلاپ كەتتى. سىزمۇ بىلىسىز. مەن ئەزەلدىن كۆڭلۈمنىڭ كىرى يوق، باشقىلارغا قولۇمدىن كېلىشىچە ياخشىلىق قىلىدىغان ئادەم ئىدىم. لېكىن بۇ قېتىم سىلەرمۇ مىنى ئايىساڭلار.....

باشلىقنىڭ نىمە دېمەكچى بولغانلىقىنى بىلىپ بولغان گۈلسەنەم ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ ئولتۇردى. مىڭ تەسلىكتە يىنىدىلا ياتقۇزۇلۇپ قويۇلغان مۇستاپانى قولىغا ئېلىپ چوڭقۇر ئانىلىق مېھرى بىلەن ئۇزاق تىكىلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن بالىغا قىيمىغاندەك بىر ئەلپازدا باشلىققا قارىدى. ئۇنىڭ كۆزلىرى يەنە ياشلانغانىدى.

- ئوبدان باشلىق، سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي. مەن بۇ بالامنى مېنىڭ ئۆلۈپ مېڭىپ تىرىلىپ ئاران تۇغدۇم. پۈتۈن بىر كۈن قاتتىق تولغاقنىڭ ئازابىنى يەتكۈچە تارتىپ، نەچچە قېتىم ھوشۇمدىن كېتىپ ئاران تۇغدۇم. بۇ بالامغا پەقەت چىدىمايمەن. بۇ قېتىم بىر ئامال قىلىپ بېرىڭ. جەرىمانە تۆلىسەكمۇ مەيلى، لېكىن بالامدىن ئايرىلىپ قالغۇم يوق.

- سىزنىڭ ھېسسىياتىڭىزنى مەن چۈشىنىپ تۇرىۋاتىمەن. - دېدى باشلىق يىنىدا مۈكچىيىپ ئولتۇرۇپ ماھىرە ئېلىپ كىرگەن قۇرۇق يىمىشكە دۇم چۈشكەن گۇرۇپپا باشلىقلىرىغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ - ھازىر سىياسەت بەك چىڭ. ئىلگىرىكىدەك پۇل تۆلەپلا ھەممە ئىشنى ھەل قىلغىلى بولمايدۇ. ھېلىمۇ ئالدىنقى 3 بالىڭىزغا جەرىمانە تۆلىدىڭلارغۇ؟

- ئۇنداق بولسا ئانامنىڭ ئۆيىگە كېتىپ تۇرۇپ باقمەن بالامنى. ئىشقىلىپ بۇ بالامنى ھېچكىمگە بەرمەيمەن.

نۇرغۇن گەپ قىلىپ گۈلسەنەمنى قايىل قىلالمىغان باشلىق ئەتە-ئۆگۈن يەنە كىرىدىغانلىقىنى، ياخشىراق ئويلىنىپ بېقىشى كېرەكلىكىنى ئېيتىپ گۇرۇپپا باشلىقلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ چىقىپ كەتتى.

يېرىم كېچە، ئېغىر ئەل ياتقۇ مەزگىلى. سىرتتىن يالتىراق مېخلۇشتىلگەن دېرىزىدىن غۇۋا چۈشۈپ تۇرغان ئاي يورۇقىدا ئوغلى مۇستاپانىڭ يۇمران يۈزلىرىگە قاراپ ياش تۆكۈپ ئولتۇرغان گۈلسەنەم، ئۆگزىنى ئېچىۋەتكۈدەك دەرىجىدە خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتقان سادىقنى چىمدىپ ئويغاتتى.

- نېمە بولدى؟ بۇ يېرىم كېچىدە ئۇخلىماي نېمىگە قاراپ ئولتۇرىسەن؟

- مەن كەچتىن بېرى سىزگە گەپ قىلىۋاتىمەن. يا ئۆ، يا مۆ دەپ بىر ئېغىزمۇ زۇۋان سۈرمىدىڭىز. ئەتە ئىشقا چىقىپ كەتسىڭىز، باشلىق يەنە كىرسە نېمە دەپ جاۋاب بېرىمەن؟

يېرىم كېچىدە ئۇيقۇسىنى بۇزغان گۈلسەنەمگە قاتتىق ئاچچىقى كەلگەن سادىق غۇدۇرلىدى:

- نېمە دەپ جاۋاب بەرسەڭ بەرمەمسەن. ئۆز ۋاقتىدا مەن بالىنى دوختۇر ئايالغا بېرەيلى دەپ بىر كېچە يېلىنسام ئۆزۈڭ بىلگەننى قىلدىڭ. ھېلىمۇ كۈنىمىز ئاران ئۆتىۋاتىدۇ. ئەتە-ئۆگۈن جەرىمانە دەپ قوپسا قانداق تۆلەيسەن‌كىن تاڭ.

- نېمە؟ سەن خىيالىڭدا جەرىماندىن قورقۇپ ئۆز پۇشتۇڭدىن بولغان بالىنى ياتقا بېرىۋەتمەكچىمۇ؟ ئەسلى مەقسىتىڭ شۇمىتى؟ ئىسست سەن بىلەن ئۆتكەن 21 يىللىق گۆلدەك ھاياتىم.

- نىمە؟ ئەمدى پۇ شايمان قىلىۋاتامسەن؟ ھىلمۇ سىنىڭ بەشەملىكىڭنى كۆتۈرۈپ كەلدىم. مەندىن باشقا ئادەم بولغان بولسا ئاللىقاچان.....

سادىقنىڭ گېپىنىڭ ئاخىرىنى يۇتىۋېتىشى بىلەن گۈلسەنەم ئۆيىنى بىشىغا كەيدى.

- نىمە؟ دىمەمسەن؟ ئاللىقاچان خىتمىنى بىرىۋەتكەن بولاتتى شۇنداقمۇ؟ سەن بۇرۇۋقىنىڭ دوختۇر ئايالنى كۆرگەندىن كىيىن ئۆزگىرىپ كەتكىنىڭنى مىنى بىلمەيدۇ دىمە .

چاڭ.....

تۇيۇقسىز تەگكەن بىر تەستەكتىن كۆزىدىن ئوت چىقىپ، كۆز ئالدى قاراڭغۇلىشىپ كەتكەن گۈلسەنەم ئاۋازىنى بولۇشىغا قويىۋېتىپ يىغلاشقا باشلىدى. مۇستاپامۇ چىرقىراپ يىغلاپ كەتتى. ياندىكى ئۆيدە ھەممىنى ئاڭلاپ ياتقان ماھىرە، ئوتتۇرا ئۆيدە ئانىسىنىڭ يىغا ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتكەن مىرادىل بىلەن مۇراتلار چاپىنىنى يىپىنچاقلاشقىنىچە دادىسى ئانىسى ياتقان ئۆيگە يۈگۈرۈپ كىرىشتى.

- دادا،ئانا، نىمە بولۇشتۇڭلار بۇ يىرىم كىچىدە.....ئادەمنى ئۇخلاتماي......

مۇراتنىڭ تۇرۇلگەن قاپىقىنى كۆرگەن ماھىرە ئۇنى گەپ قىلماسلىققا ئۇندەپ ئىشارەت قىلغاندىن كىيىن دەرھال كىلىپ قىرقىراپ يىغلاۋاتقان مۇ ستاپانى قولىغا ئىلىپ بەزلە شكە با شلىدى. باللارنىڭ كىرد شى بىلەن سادىق چاپىنىنى كىيىپ ئۆيدىن چىقىپ كەتتى .

كىچىچە تۇزۇك كىرپىك قاقماي يىغلاپ چىققان گۈلسەنەم ئەتىسى ئەتتىگەندە باللارنى ئىلىپ ئانىسىنىڭ ئۆيىگە كەتتى. ئەزەلدىن سادىقتىن تىرىقچىلىك خاپا بولۇپ قالسا يامانلاپ كىتىدىغان گۈلسەنەم كىچىدىن بولغان تۈگمىچىلىك ئىشنى ئانىسىغا كۆپتۈرۈپ سۆزلەپ بەردى.

- ئاجىرشىمەن ئۇنداق ناكەس ئەردىن. ھىلمۇ 21 يىلدىن بىرى ئوتىدا كۆيۈپ، سۇيىدە ئىقىپ، چىچىمنى سۇپۇرگە قىلىپ ئۆيىنى تۇتۇپ كەلدىم. ماڭا بىرەر قۇر چىرايلىق كىيىم قىلىپ بىرىپ باقتىمۇ. كۆڭلۈم تارتقان تاماقلارنى ئەكىلىپ بىرەلىدىمۇ؟ مانا تۇغۇپ ياتقىلىمۇ 15-16 كۈن بولۇپ قالدى. «خوتۇن، كۆڭلۈڭ نىمىنى تارتىدۇ؟» دەپ سوراپمۇ قويمىدى. ھىلمۇ ياخشى ماھىرەنى بىقىپ چوڭ قىلىپ مۇشۇ ياشقا كىرگۈزۈپ قويۇپتىكەنمەن. بولمىسا نىمە كۈنلەرنى كۆرەر ئىدىم؟

گۈلسەنەمنىڭ ھۆ تارتىپ يىغلىشى بىلەن ئا شۇ ئۆيدە بىقىلىۋاتقان مەدىنەم، مىنەۋەر، مۇكەرەم، مۇجاھىدلار يىغلاشقان پىتى كىلىپ ئانىسىنىڭ پۇتىنى قۇچاقلىدى. ئۆي ئىچىدە خۇددى ھازا ئىچىۋاتقاندەك بىر ھازاغىچە يىغا ئاۋازى ئۈزۈلمىدى .

سوتچىنىڭ ئالدىدا تۇرغان جاۋابكاردەك بېشىنى ئېگىپ، تىرنىقى بىلەن كۆرپىنىڭ گۈللىرىنى سىزىپ ئولتۇرغان سادىق قىينىئانە سىنىڭ ئە شكىتىن كىرىپلا گىلىنى قىرد شى بىلەن بە شىنى كۆتۈردىيۇ، ئۇنىڭ مۇزدەك سوغۇق ئۇچقۇنلار چاقناپ تۇرغان كۆزلىرىگە قايتا قاراشقا پىتىنالماي يەنە بېشىنى تۆۋەن سىلىۋالدى.

ـ ســـــلەر توي قىلغىلى يىگىرمە نەچچە يىل بولدى. ماۋۇ ماھىرەمۇ 20 ياشـــــقا كىرىپ قالدى. كۈيئوغۇل كۆرگىدەك بولغان ۋاقتتا سىلەرگە يەنە ئۇرۇ شۇپ نىمە كەپتۇ؟ باللارنىڭ ئالدىدا خىجىل بولماسىلەر. مەنمۇ قىرىپ كەتتىم، بىر پۇتۇم گۆرگە ســاڭگىلىدى. ھېچ بولمىســا مىنى بولســىمۇ ئارامىمدا ياشــغىلى قويســاڭلار بولمامدۇ. قېرىغاندىمۇ ئۇرۇشۇپ سەتلىشىپ يۈرىدىكەنسىلەر.....

تۇنسەخان ئاچا يەنە بىر مۇنچە سۆزلەپ ئىچ ـ قارنىنى بوشىتىۋالغاندىن كىيىن، گەپ قىلماي بېشىنى سىلىپ ئولتۇرغان ســادىققا ئالىيىپ قاراپ قويۇپ «« ئىككىڭلار دىيىشــــدىغاننى دىيىشـــۋىلىڭلار »» دىگەندەك قىلىپ ئىشكىنى ھىم يىپىپ قويۇپ چىقىپ كەتتى.

سائەت ئىستىرىلكىسى بىر خىل رىتىمدا چىكىلداپ مىڭۋاتاتتى. سۈكۈت، قىيداش، ئالىيىپ قاراشلار جىنغا پاتقان سادىق ئاخىرى بولماي ئۆزى ئىغىز ئاچتى.

ـ قارا گۈلسەنەم، قىينئانامنىڭ ئىيتقانلىرىمۇ توغرا. ئەمدى بولغاندا ئۇرۇشماي ئۆتەيلى. باللار چوڭ بولۇپ قالغاندا سەت تۇرىدىكەن.

ـ سەت تۇرۇشنى بىلگەن ئادەم مىنى تىللمايدىغان.

مۇ ستاپانىڭ بەشنى سىلاش ئۈچۈن قولنى سوزغان سادىقنىڭ قولىنى زەرب بىلەن ئىتتىرىۋەتكەن گۈلسەنەم سادىققا تەتۈر قاراپ ئولتۇرىۋالدى.

ـ مىنىڭ دىگەنلىرىم يالغانمۇ؟ 21 يىلدىن بىرى خەقتىن ئاللمغان ئاچچىقىڭنى مەندىن ئىلىپ بولۇشـــــغا دۇمباللىدىڭ. سىرتتا ھەممە كىشى سىنى ياخشى، ئاچچىقى يوق، ياۋاش ـ يۇمشاق دەپ تەرىپلىشىدۇ. ئەمما سەن ئۆيگە كىرسەڭ ياۋۇز چىلبۆرىنىڭ ئۆزىلا بولىسەن. ئەمدى بۇ ياشقا كەلگەندە كۆتۈرگۈچىلىكىم قالمىدى.

ـ گۈلسەنەم، ئۇنداق تەتۈرلۈك قىلمىغىن. سىنى ئۇرغان ۋاقتلىرىمدا تۇرمۇ شنى ئانچە چۈ شەنمەيتتىم. ياش ئىدۇق، بەڭۋاش ئىدۇق. ئەمدى يىشــىمىزمۇ بىر يەرگە باردى. نەچچە يىلدىن بىرى ســنى كۆز قارىچۇقۇمنى ئاسرىغاندەك ئاسراپ كىلىۋاتىمەنغۇ. ئۇنداق تەتۈرلۈك قىلما بولامدۇ.

ـ ھەئە، مەن تەتۈرلۈك قىلغان بولسام، ئاۋۇ تەتۈرلۈك قىلمايدىغان دوختۇر خىنىمىڭنى ئۆيۈڭگە ئەكىلىۋال .

ـ ئەمدى بولدى قىلساڭ بولامدىكىن. مىنىڭ ئۇ خوتۇن بىلەن قىلچە ئىشىم يوق. قارىسىغا گەپ قىلىۋەرمە. مۇشۇ يەشىم بىلەن ساڭا يىلنىۋاتىمەن. بولدى قىلغىن، ئاناڭنىمۇ ئارامدا قويايلى. ماقۇل دە، بۈگۈن قايتىپ كىتەيلى بولامدۇ؟

ـ ئىشىم يوق دىسەڭلا ئىش تۈگەمدۇ؟

گۈلسەنەم يوغان كۆزلىرىنى ئالايتىپ تۇرۇپ يەۋەتكۇدەك ئەلپازدا سادىققا قارىدى.

ـ ئەجىبا نەچچە كۈندىن بىرى مۇستاپانى شۇ خوتۇنغا بىرەيلى دەپ چىڭ تۇرىۋالمىدىڭمۇ؟ ئەمدىلىكتە بولغاندا ئىشىم يوق دەيسەن. سىنىڭ بىر مەقسەت ـ مۇددىئايىڭ بارلىقىنى كىم بىلمەيدۇ؟

سادىقنىڭ كۆزلىرى يوغىناپ بۇرۇن تۆشۈكلىرى كىڭەيدى. ئۇخلىسا چۈشىگىمۇ كىرمەيدىغان ئىشلارنى گۈلسەنەم خۇددى ئەمەلىيەتتە بولىۋاتقان راست ئىشتەكلا سۆزلەۋاتاتتى.

ـ سەن ئالجىپسەن گۈلسەنەم. مەن نىمە ئويدا، سەن نىمە كويدا ھازىر؟

ـ توغرا مەن ئالجىدىم. نەچچە يىلدىن بىرىقى ئىشلارنىغۇ قويۇپ تۇرايلى. مەن تۇغۇپ ياتقان مۇشۇ 20 كۈندىن بۇيان بىرەر قىتىم مىنىڭ كۆڭلۈم تارتقان تاماقلارنى ئەتكۈزۈپ بىرەلىدىڭمۇ؟ ساقىيىپ ئورنۇمدىن تۇرسام ھەقچان ھەر قىتىمقىدەك بىر قۇر ئەرزان كىيىم بىلەنلا ھەممىنى تۈگەتسەن. خەقنىڭ ئاياللىرىدەك ئالتۇن بىلەيزۈك، ئالتۇن ھالقىلارغۇ 10 تاغىنىڭ ئۇ قىتىدا.

گۈلسەنەمنىڭ ئاخىرقى گەپلىرى ئەرلىك غۇرۇرىغا قاتتىق تەگكەن سادىق ئاچچىقىنى ئىچىگە يۇتۇپ، پۇكۇلۇپ كىتىۋاتقان پۇتلىرىنى سۆرەپ ئىشكتىن چىقىپ كەتتى.

ئارىدىن ساق بىر ئاي ئۆتكەندە 14 گراملىق ئالتۇن بىلەيزۈك كۆتۈرۈپ كەلگەن سادىق يەنە بىر مۇنچە يالۋۇرۇپ، بۇنىڭدىن كىيىن تىللىماسلىققا قەسەم ئىچىپ گۈلسەنەمنى ئۆيىگە قايتۇرۇپ ئىلىپ كەتتى.

3 ـ باب

زاۋۇتنىڭ تىمغا چاپلاپلا سىلىنغان بىر قاتاردۇكانلار سودىسىنىڭ ياخشىلىقى، خىرىدارنىڭ كۆپلىكى، ھۆنەرۋەن ئۇستىسى تاماملارنىڭدۇ كانلىرىدىن يالغىزلاتقان ھەرخىل ناخشا ئاۋازلىرى بىلەن ئاۋات ئىدى. سادىقگۈلسەنەمنىڭ پىلانى بويىچە زاۋۇت باشلىقلىرىغا ئەھۋال ئيتىپ يول مىڭىپ يۈرۈپ4 ـ دۇكاننى 3 يىللىق توختام بىلەن ئىجارىگە ئالدى. دۇكان ئىچى كىچىك، كۆرۈمسىزبولسىمۇ، كۈندە بىر نەچچە كىشى سادىقنى

ئىزدەپ دۇكاننى ئىجارىگە بېرىشنى ئېيتىپ ئۆتۈنۈشەتتى. سادىقمۇ ھەربىر ئادەمنى ئۆز يولىدا چىرايلىق گەپ قىلىپ يولغا سالاتتى. مۇشۇ كۈنلەردە سادىققا كېچىلىك ئىسمېنا نۆۋىتى كەلسە، بىر ئامال قىلىپ كۈندۈزگە ئالماشتۇراتتى. ناۋادا باشقىلارئالماشتۇرۇشقا ئۇنىماي تۇرىۋالسا بىر كېچىلىك ئىسمېنا ئۈچۈن 30 يۈەن بېرىدىغانلىقىنى ئېيتىپ ئىندەككە كەلتۈرەتتى. 30 يۈەنگە ئىككى كۈن جان باقالايدىغانلىقىغا كۆزى يېتىدىغان كىشىلەر پۇل ئۈچۈن ئامالسىز ئالمىشىشقا مەجبۇر بولاتتى. «ئايالىم تۇغۇتتىن كېيىن بەكلا ئاجىزلاپ كەتتى. كېچىدە يېنىدا بولمىسام قورقۇپ قالىدۇ» دەيتتى ئۇ بىر ئامال قىلىپ يالغان گەپكە باشقىلارنى ئىشەندۈرۈشكە تىرىشىپ. كۈنلەر شۇ تەرىقىدە ئۆتۈشكە باشلىدى. سادىق ئىجارىگە ئالغان دۇكان ھېلىھەم قۇپقۇرۇق بولۇپ ئۇ دۇكاننى ياكى سادىق ئۆزى ئاچمىدى ياكى باشقىلارغا ئىجارىگە بەرمىدى. لېكىن ئەتراپتىكى قولۇم-قوشنىلار ھەپتىدە بىرەر قېتىم كەچ ۋاقىتلىرى، سادىقنىڭ قولتۇقىغا چوڭ سامان تاغىرى قىستۇرۇپ دۇكاننىڭ ئىچىگە كىرىپ كېتىدىغانلىقىنى، سىرتتىن بىرەر كىشىگە ئىشىككە قۇلۇپ سېلىۋېتىشنى يېلىنىدىغانلىقىنى كۆرەتتى، ئەمما پەرۋا قىلماي ئۆز ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولۇۋېرەتتى. ياز ئۆتۈپ كۈز كەلدى، كۈزمۇ ئۆز نۆۋىتىدە دەل-دەرەخلەرنىڭ خازانلىرىنى سارغايتىپ، سوغۇق ھاۋانى باشلاپ قويۇپ قىش پەسلىگە ئورۇن بوشاتتى. دېكابىرنىڭ ئاخىرلىرىدا يېتىپ كەلگەن قۇربان ھېيت سادىق ئائىلىسىدىكىلەرنى خۇشاللىققا چۆمدۈردى. ھېيت نامىزىدىن قايتىپ كېلىپ قوي سويدۇرۇش ئۈچۈن قاسساپ تېپىپ كەلگەن سادىق ئايالى گۈلسەنەمنىڭ تۇزدەك ياسانغان ھالدا سادىقنىڭ قايتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ئوغىسى قاينىدى. -نېمە قىلغىنىڭ بۇ خوتۇن؟ مەن ھازىر قاسساپنى باشلاپ كەلدىم. ھېچ بولمىسا مەن كېلىپ بولغۇچە سۈيۈق-سەلەڭ تاماق ئېتىپ تۇرساڭ بولماسمىدى. -قاچانلا قارىسا يەيدىغان-ئىچىدىغانىڭلا گېپىنى قىلىدىكەنسىز. ئاۋۇ مېھمانخانا ئۆيگە قۇرۇق-ھۆل يەل-يېمىشلەرنى ئەكىرىپ چىرايلىق تىزىپ قويدۇم. نان-پان، قەنت-گېزەكلەرمۇ بار. شۇ ئۆيگە باشلاڭ. كۆڭلى تارتقىنىغا ئېغىز تەگسۇن. گۈلسەنەم ھېچ ئىش بولمىغاندەك، تىخى 10 كۈن ئالدىدا ئىككى سىڭلىسى بىلەن بازارغا بېرىپ تاللاپ يۇرۇپ سېتىۋالغان چوڭ ياقۇت كۆزلۈك ھالقىسىنى، سائەت نۇسقىسىدا بۇيرۇپ ياساتقۇزغان زەنجىر بىلەيزۈكنى، ئىككى قولىنىڭ 6 بارمىقىغا قوشلاپ سالسا يەتكۈدەك ئالتۇن ئۈزۈكلىرىنى تاقاش بىلەن ئاۋارە ئىدى. سادىق دىمىغىنى قاققىنىچە ئۆيدىن چىقىپ كەتتى. 7 بالىسىنى باشتىن-ئاياغ يېڭى كىيىم بىلەن جابدۇغان گۈلسەنەم شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدىلا كىچىك ئوغلى مۇستاپانى ئەسلەپ قالدى. «ئۆز ۋاقتىدا دوختۇر ئايالغا بەرگەن بولسام، مانا مۇشۇنداق ھېيت-ئايەم، بايراملاردا قىشىمغا ئەكىلىۋالاتتىم. قاچان كۆرىمەن دېسەم كۆرەلەيتتىم. مانائەمدى........» گۈلسەنەمنىڭ خىياللىرى ئوماق قىزى مىنەۋەرنىڭ چۈچۈك ئاۋازى بىلەن ئۈزۈلدى. -ئانا، دادام سىزنى چاققانراق چىقسۇن دەيدۇ. خان ئانامنىڭ ئۆيىگە بارىدىكەنمىز. -ھە مانا قىزىم، مانا ھازىرلا....... گۈلسەنەم نوركا پەلتورىنى كىيىپ، ئوتقاشتەك قىپقىزىل سومكىسىنى ئېسىپ ئۆيدىن چىقتى. گەرچە ئانىسىنىڭ ئۆيى بىلەن ئۇلارنىڭ ئۆيى پەقەت 10 مىنۇتلۇقلا يول بولسىمۇ، لېكىن گۈلسەنەم تاكسى توسۇپ بارىمىز دېگەن پىكىردە چىڭ تۇرغاچقا، سادىق ئامالسىزلىقتىن تاكسى توسۇشقا مەجبۇر بولدى. «ھەي.....ئۇنىڭغا بولغان كۆڭلۈمنى دېمىگەندىمۇ 8 بالىنىڭ ئانىسى. ئەمدى ئېغىرلىق قىلاي. ئۆتكەنكىدەك يامانلاپ كەتسە، مۇشۇ يېشىمدا يالۋۇرۇپ يۈرسەم ياخشى بولماس. ئەڭ ياخشىسى ئۇ نېمە دېسە ماقۇل دېسەملا ئىش پۈتىدىمۇ. كاۋاپمۇ كۆيمەيدىغان، زىخمۇ كۆيمەيدىغان ئەڭ ياخشى ئامال مۇشۇ

شۇ » سادىق دەقىقە ئارىلىقىدا مۇشۇلارنى ئويلاپ ئۈلگۈردى ۋە ئايالى گۈلسەنەمگە قاراپ ھەجىيىپ قويدى. قىزىل رەڭلىك چوڭ گۈللۈك شارپا، قىممەت باھالىق نوركا پەلتو، بويرۇپ سوقتۇرۇلغان، تاللاپ سېتىۋېلىنغان ئالتۇن جابدۇقلار ئىچىدىكى گۈلسەنەم گوياكى تاڭ سەھەردە پورەكلەپ ئېچىلغان خۇشپۇراق گۈلگىلا ئوخشاپ قالغانىدى. ھازىر ئۇنى باشقىلار كۆرسە **40** ياشقا كىرگەنلىكىگە ھەرگىز ئىشەنمەيتتى. ماشىنا ھەيدەۋاتقان ئابباس قارىماققا پۈتۈن زېھنى بىلەن ماشىنا ھەيدەۋاتقاندەك بىلىنسىمۇ، ئەمما ئۇنىڭ پۈتۈن ئەس ـ يادى گۈلسەنەمدىلا قالغان ئىدى. ئۇ بۇ يولىنىڭ ئۇزۇنراق داۋام قىلىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. لېكىن قىرىشقاندەك قىسقىغىنە ۋاقىت ئىچىدە ماشىنا ئۇلار دېگەن يەرگە كېلىپ توختىدى. ماشىنىدىن ئاۋايلاپ چۈشكەن گۈلسەنەم ئۆزىنى كۆرسەتكۈسى كەلگەندەك سومكىسىنى ئالدىرىماي ئېچىپ پورتمالى ئىچىدىن **5** يۈەنلىك پۇلدىن بىرنى ئېلىپ شوپۇرغا تەڭلىدى. ـ رەھمەت ئۇستام، سىلىنى تولىمۇ ئاۋارە قىپتۇق. ـ يا . . . . . ياقەي، ھېچقىسى يوق. . . . يىقىنلا يەردە ئۆزىگە پۇل تەڭلەپ تۇرغان گۈلسەنەمدىن كېلىۋاتقان خۇشبۇي پۇراق ئابباسنى مەست قىلىۋەتكەن بولسىمۇ، ئۇ دەرھال ئۆزىنى ئوڭشاپ گۈلسەنەمنىڭ قولىدىن پۇلنى ئالدى. لېكىن تو ساتتىن ئىككى قول بىر ـ بىرىگە تېگىشىپ كېتىپ ئاببا ستا توك سوقۇۋەتكەندەك ئۆزگىچە بىر ھال شەكىللەندى. ـ قارىسام ھېيت پەتىسگە كەلگەن ئوخشايسىلە. ناۋادا ماقۇل بولساڭلا قايتاشىڭلىدا مەن ئاپىرىپ قويسامىمۇ بولىدۇ. ـ كۆپ رەھمەت ئۇستام. ئۆيىمىز ياغ زاۋۇتىنىڭ ئائىلىلىكلەر قوروسىدا. قايتاشىمىزدا مېڭىپ كېتەرمىز. گۈلسەنەم شوپۇرنىڭ كۆزىنىڭ ئىچىگە ئاجايىپ نازىلىق بىر بېقىش بىلەن قارىغاندىن كېيىن مېڭىش ئۈچۈن تەمشەلدى. ـ خېنىم توختاپ تۇرسىڭىز. . . . . ئابباس ماشىنىنىڭ ئالدى تەرىپىگە قويۇپ قويۇلغان ئىسىم كارتۇچكىسىدىن بىرنى ئالدى، دە ـ ما شىنىدىن چۈشۈپ گۈل سەنەمگە يېقىن كېلىپ كارتىنى ئۇنىڭغا سۇندى. ـ ناۋادا قايتا شىڭلاردا تاكسىغا ئولتۇرىدىغان بولۇپ قالسا ڭلا، تېلېفون قىلىڭلا، شۇ ھامان مەن پەيدا بولىمەن. باشقا ھەر قانداق ۋاقىت، ھەرقانداق شارائىتتا تېلېفون قىلساڭلارمۇ بولىۋېرىدۇ. ـ بولىدۇ. سەن كىتىۋەرگىن يىگىت. ئىش بولسا تېلېفون ئۇرىمىز. سادىق شۇنداق دېگىنىچە گۈلسەنەمنىڭ قولىدىن تارتىپ كوچىغا كىرىپ كەتتى. لېكىن بايا گۈل سەنەمنىڭ شوپۇر يىگىتكە ئەركىلە شى ئۇنىڭ چىشىنى قىرىشتۇرۇپ قويغانىدى. ـ دادا، ئانا، نىمانداق ئۇزاقتا كەلدىڭلار. بىز كېلىپ بولغىلى نەۋاخ. مۇجاھىد تۇنسەخان ئاچىنىڭ قۇچىقىغا چىقىۋالغان بولۇپ چۇڭگۇلداپ سۆزلەۋاتاتتى. ـ مانا كەلدۇققۇ. . . . . دۇئا قىلىنىپ بولغاندىن كېيىن چوڭلار خېلى ئۇزۇنغىچە ئامان ـ ئېسەنلىك سوراشتى. بۇ يىلقى قۇربان ھېيتنىڭ ئىنتايىن مولچىلىق پەسىلدە كەلگەنلىكىنى، بازاردىكى نەرسىلەرنىڭ باھاسىنىڭ مۇۋاپىق ئىكەنلىكىنى سۆزلىگەچ ئۇزۇن ـ ئۇزۇن ئولتۇرۇپ كېتىشتى. بىر ۋاقىتلاردا گۈل سەنەمنىڭ قول، بىلەك، بويۇنلىرىدىكى ئالتۇن جابدۇقلارغا كۆزى چۈشكەن تۇنسەخان ئاچا ھەيرانلىقىنى يوشۇرالمىدى. ـ ۋوي، گۈلسەنەم بالام، قوللىرىڭغا سىلىۋالغان ئالتۇنلىرىڭ نىمانچە چوڭ. ئۆتكەندە «دۇكان ئالدۇق. ئەمدى تىجارەتمۇ قىلىمىز» دەۋاتاتتىڭلا. تىجارىتىڭلار بەك ياخشى ئوخشىمامدۇ ؟ تۇنسەخان ئاچىنىڭ چىشسىز ئېغىزىنى ماكىلدىتىپ تۇرۇپ سورىغان سوئالى ئۇلارنىڭ قوللىرىنى تىترىتىپ قويدى. شۇنداقتىمۇ سوئال سورالغان ئىكەن، جاۋاب بەرمەي بولمايتتى. ـ ۋاي ئانا، ھەممىسى ساختا نەرسىلەر بۇ. چىرايلىق تۇرسۇن دەپ سىلىۋالدىم. بىزدە نەدىمۇ ئۇنچە كۆپ پۇل بولسۇن. گۈلسەنەمنىڭ بەرگەن جاۋابى بىلەن سادىقنىڭ يۈرىكى ئورنىغا چۈشتى. ئۇ ئايالىنىڭ ئەقىل ـ پاراستىگە قايىل ئىدى. ھەر ۋاقىت ئەڭ ھالقىلىق پەيتتە گۈلسەنەم ئوتتۇرىغا چىقىپ سادىقنى

تەڭلىكتىن قۇتۇلدۇرۇپ قالاتتى. ـ باللىرىم، ئاۋۇ ئۆيگە كىرىپ تېلىۋىزور كۆرۈڭلار. بىز يەنە بىردەم پاراڭلىشىمىز. سىلەر زېرىكىپ قالماڭلار يەنە. بالىلارنىڭ ھەممىسىنى قىشلىق ئۆيگە قوغلاپ چىقارغان گۈلسەنەم ئانىسىنىڭ ئالدىدىلا سادىقتىن سورىدى. ـ مۇستاپانى ھېيت ـ ئايەمدە بولسىمۇ بىز بىلەن كۆرۈشتۇرسۇن. ئەتتىگەندە ئەسىمگە كىلىۋىلىپ يۈرىكىم پارە ـ پارە بولۇپ كەتتى. نىملا دىگەن بىلەن مىڭبىر جاپادا تۇغۇلغان بالا تۇرسا ئۇ . ـ ھەراست، مۇستاپا بالام قانداق بولۇپ كەتتى؟ ئۆتكەندە بىرسىگە بىرىۋەتتۇق دىگەنتىڭلار. ماھىرە، مىرادىللاردىن سورىسام ‹‹ بىزئۇقمايمىز ›› دەپلا گەپنى تۇگەتتى. تۇنسەخان ئاچىنىڭ پىشانىسىدىكى يول ـ يول قورۇقلار تېخىمۇ كۆپىيىپ كەتكەندەك ئىدى. ئۇ كۆز چاناقلىرىدىكى ياشىنى ياغلىقىنىڭ ئۇچى بىلەن سۈرتكەندىن كىيىن، سادىققا ئۈمىدلىك نەزەردە قارىدى. مومايىنىڭ كۆڭلى يىرىم ئىدى. مۇستاپا دائىملا ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا كىلىۋىلىپ ئۇنى بىئارام قىلاتتى. ئۇنىڭ يۈرىكى ئامبۇردا قىسىلغاندەك، نەپەس ئىلىشى قىيىنلاشقاندەك بولۇپ ئازابلىناتتى. مانا ئەمدى، ئالدىدا ئولتۇرغان مۇنۇ ئەر ـ خوتۇن ئىككىسى مومايىنى رازى قىلغۇدەك جاۋاب بىرەلەمدىكىن ! ـ مۇستاپانى بالا قىلىپ بىقىۋالغانلار ئۇنى ئۈرۈمچىگە ئىلىپ كىتىدىغانلىقىنى ئېيتقان. مىنىڭمۇ ئۇنى بەك كۆرگۈم كەلدى. لىكىن مىڭ ئەپسۇس..... سادىق بىشىنى چايقاپ ئەلەم بىلەن تام تەرەپكە قارىۋالدى. يالغان گەپ قىلغان گۇناھى ئۈچۈن ئاللاھتىن ئۆزىنى كەچۈرىۋىتىشىنى تەلەپ قىلدى. لىكىن ئۇمۇ مۇستاپانى قاتتىق سېغىنىپ كەتكەن ئىدى. تۇنسەخان مومايىنىڭ ئۆيىدىن كەچلەپ قايتقان سادىق ئەر ـ خوتۇنلار، ماھىرە، مىرادىل، مۇراتلار يىگەن تامىقىنى سىڭدۈرۈش ئۈچۈن ئۆيىگە پىيادە قايتىشتى. يول بويى سۈكۈتتە ماڭغان گۈلسەنەم ئۆيىگە كىرىپلا سىرىق قۇچقاچتەك سايراپ كەتتى. ـ بۈگۈنكى شوپۇر يىگىت ھەجەپ قاملاشقان بالىكەن. گەپ ـ سۆزلىرى جايىدا، ئۆزى مۇلايىم، ئەدەپ ـ ئەخلاقلىق...... ـ ۋوي، نىمە بولدۇق؟ ئەجەپ كىچىك تىللىرىمىز چىقىپ قاپتىغۇ. نۇمۇس قىلماي مىنىڭ ئالدىمدا يات بىر ئەرنىڭ گىپىنى قىلىۋاتىسەنغۇ. گۈلسەنەم شۇ ۋاقىتتا دەرھال ئۆزىگە كەلدى ۋە ئېرىنىڭ گىپىگە لايىقىدا جاۋاب قايتۇردى. ـ نىمە بولدى؟ خەقنى ماختىسام ئاچچىقىڭىز كىلىۋاتامدۇ؟ مۇشۇ يېشىڭىزدا، مۇشۇ يېشىمدا مىنى كۈنلەۋاتامسىز؟ توۋا دەڭ جۇمۇ. سىز ئويلىمىغان بىلەن مەن قىزىمىز ماھىرەنىڭ تۇرمۇش ئىشىنى داۋاملىق ئويلاپ كۆزلىرىمدىن ئۇيقۇ قاچتى ھازىر. ئاۋۇ يىگىت ماھىرەگە بەك ماس كىلىدىكەن دەپ ئويلاپ شۇڭا تەرىپىنى قىلدىم. لىكىن سىز نىملەرنى ئويلاپ كەتتىڭىزكىن تاڭ ! سادىق ئويلانمايلا قىلغان گىپىدىن خىجىل بولدىمۇ قانداق، قىزىرىپ تاترىپ گۈلسەنەم سىلىپ بەرگەن ئورۇنغا موكىلا چۈشۈپ ئۇيقۇغا كەتتى. ‹‹ نىمانداق كىلىشكەن بالا ئۇ. كۆزۈمنىڭ ئىچىگە يەۋەتكىدەك قارىغاندەك قاراپ كەتتى. قارىغاندا مەنمۇ ھىلىھەم سىن ـ سىپاتىمدىن كەتمىگەندەك قىلىمەن. ›› گۈلسەنەم ئۆزىنىڭ ئوي ـ خىيالىدىن ئۆزى رازى بولۇپ كىيىملىرىنى ئاستا يىشىپ، ئالتۇن جابدۇقلىرىنى ئىلىۋىتىپ، پەگاھتىكى چوڭ گىرىم ئۈستىلى ئالدىغا كىلىپ ئۆزىگە سەپسىلىشقا باشلىدى. **40** ياشتىن ئاشسىمۇ يەنىلا ياش قىزلارنى ئەسلىتىدىغان قاپقارا قۇندۇزدەك بىر ئۆرۈم چاچ، ئورغاق ئاينى ئەسلىتىدىغان ئەگىم قاشلار، بادام قاپاق ئاستىدىكى يوغان قوي كۆزلەر، ئىقىپ چۈشكەندەك قاڭشارلىق بۇرۇن، ئالۇچىدەك قىپقىزىل لەۋلەر..... گۈلسەنەم چىرايىدىن تولۇق مەمنۇن بولغان ھالدا ئۆزىگە سەپسىلىشنى يەنە داۋاملاشتۇردى. تولغان چىڭ، بىر جۈپ ئالمىنى ئەسلىتىدىغان كۆكرەكلىرى، فىگورا گۈزەللىكىنى نامايەن قىلىپ تۇرىدىغان ياردىشىملىك ئۇستىخان شەكلى ئۇنى تولۇق رازى قىلغانىدى. گۈلسەنەم ئەينەك ئالدىدا ئۇزۇن

تۇرۇپ كەتتى. ئۇ ئەينەكتىن شوپۇر يىگىتنىڭ قاپقارا كۆزلىرىنى كۆرگەندەك بولۇۋاتاتتى. ئۆينىڭ تېمپېراتۇرىسى تۆۋەنلەپ ئۇنىڭ بەدىنى تىترەشكە باشلىغاندىلا ئاستا كەينىگە قايرىلىپ سىلىپ قويغان ئورۇنغا كىلىپ ياتتى. «« ھە راست، بايا ئانام تاسلا قالدى ئالتۇنلىرىمنىڭ قەيەردىن كىلىشىنىڭ سىرىنى بىلىۋالغىلى. ناۋادا سادىقنىڭ ئىجارە ئالغان دۇكاننىڭ كەينى تىمىنى تىشىپ، زاۋۇتنىڭ كۆپ مىقداردىكى چىگىتلىرىنى ئوغۇرلاپ ساتقانلىقىنى، شۇ ئارقىلىق بىزنىڭ بېيىپ كەتكەنلىكىمىزنى ئۇقۇپ قالسا ئىشىمىز چاتاق.....ئانامغۇ ساختا دىسەم ئىشەندى. لىكىن خەقلەر چوقۇم گۇمانلىنىدۇ. شۇڭلاشقا بۇنىڭدىن كىيىن قاتتىق ئېھتىيات قىلسام بولغۇدەك ...»» گۈلسەنەم ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە، سادىق بىر ئۆرۈلۈپلا گۈلسەنەمگە ئالدىنى قىلدى ۋە ئۇنىڭ يۇپيۇمىلاق مۇرىسىدىن قۇچاقلاپ ئۆزىگە تارتقىنىچە يەنە پۇشۇلداپ ئۇيقۇغا كەتتى. ئۇنىڭ قولىنى ئاۋايلاپ يانغا ئىلىپ قويغان گۈلسەنەم سادىققا كەينىنى قىلىپ ئۆرۈلۈپ ياتتى ۋە ھىلقى قاپقارا قاشلىق تاكسى شوپۇرىنى ئويلىغىنىچە خىيالغا پىتىپ، ئۆزىنىڭ قاچانلاردا ئۇخلاپ قالغىنىنى سەزمەيلا قالدى.

4 ـ باب

دىكابىرنىڭ جاندىن ئۆتكۈدەك سوغۇقى سادىقنىڭ ئىچ ـ ئىچىدىن ئۆتۈپ كەتتى. دوختۇرخانىنىڭ ئائىلىلىكلەر بىناسىدىن سائادەت دوختۇرنىڭ ئۆينى ھېچ ئايانمايلا تىپىۋالغان سادىق ئىشىك ئالدىغا كىلىپ قولىنى بىردەم ھورداپ ئىسسىتقاندىن كىيىن، ئىشىك قوڭغۇرىقىنى ئاۋايلاپ باستى. بىر مىنۇت..ئىككى مىنۇت....بەش مىنۇت.....ئون مىنۇتمۇ ئۆتۈپ كەتتى. «« پەتىگە كەتكەن بولمىسۇن يەنە »» دەپ ئويلىغان سادىق قايتىپ كىتىش ئۈچۈن كەينىگە بۇرۇلۇپ مىڭىشى، ئىشىك تاراقلاپ ئىچىلىپ سائادەت دوختۇرنىڭ بىشى كۆرۈندى. ئۇلار قىسقىلا سالاملاشقاندىن كىيىن سادىق سائادەتنىڭ زورلىشى بىلەن ئۆيگە كىردى. ئۆيگە كىرىپ دۇئا قىلغاندىن كىيىن سائادەت سادىقنىڭ ئۇدۇلىغا كىلىپ ئولتۇرۇپ ئۇنى داستىخانغا تەكلىپ قىلدى .

ـ بۇنداق تىزلا كىلىدىغانلىقىڭىزنى ئويلاپمۇ باقماپتىكەنمەن.

ـ ھىلمۇ نەچچە كۈندىن بىرى سىغىنىپ ئۆلەي دىدىم. ھىيت پەتىسى باھانىسىدە كىلىۋالدىم دەڭە.

ئارىنى ئېغىر دەرىجىدە سۈكۈت قاپلىدى. ھەر ئىككىيلەننىڭ بىر ـ بىرىگە دەيدىغان سۆزى بولسىمۇ، لىكىن ئېغىزىدىن چىقىرىشماي قاراپ ئولتۇراتتى. ئۆينىڭ ئادەمگە راھەت بىغىشلايدىغان ھاۋاسىدىن ھوزۇرلانغۇسى كەلگەن سادىق چاپىنىنى سىلىپ يىنىغا قويدى. چاي ئىچكۈسى كەلمىسىمۇ زورلاپ تۇرۇپ ئازراق چاي ئىچتى. داستىخانغا تىزىلغان مول نازۇ ـ نىئمەتلەرگە قول ئۇزىتىپ ئۇنىڭدىن ـ بۇنىڭدىن يەپ باقتى. لىكىن ئىچىنى مۇشۇك تاتىلىغاندەك بىئارام بولدى. سادىق ئاخىرى غەيرەت قىلىپ ئېغىز ئاچتى.

- مەن مۇستاپانى كۆرەي دەپ كەلگەن.

- ئۇف، مەن تېخى مۇستاپانى ئېلىپ كىتىش ئۈچۈن كەلگەن چىغى دەپ قورقۇپ كىتىپتىمەن.

سائادەتنىڭ تامدەك تاتىرىپ كەتكەن چىرايىدا سۆس تەبەسسۇم جىلۋە قىلدى. ئۇ شادلىق، بەخت ۋە ئامەت سۆس يىلىنجاپ تۇرغان كۆزلىرىنى سادىققا تىكتى. ئۇنىڭغا نىمە دىيىشىنى بىلەلمىگەن سادىق ئۇندىمەي ئۇزاق ئولتۇردى. ئۇنىڭ بىشى چۈشۈپ كەتكەن بولۇپ، ئىچىدە دىيەلمىگەن بىر گىپى بارلىقى مانا مەن دەپ چىقىپلا تۇراتتى. سائادەت سادىققا قاراپ ئولتۇرىۋەرگۈسى كەلمىدىمۇ ۋە ياكى مىھماننىڭ ھۆرمىتى دەپ ئويلاپ قالدىمۇ ئەيتاۋۇر، ئاشخانىغا كىرىپ پەرتۇقنى تاقاپ گاز ئوچاققا ئوت ياقتى.

ئاش كۆكىنىڭ مەززىلىك ھىدى دىمىقىغا ئۇرۇلغان سادىق بىشىنى كۆتۈرگەندە، سائادەت ئاللىقاچان چۆچۈرە ئىتىپ داستىخانغا ئەكىلىپ بولغانىدى. سادىق تەكەللۇپ قىلمايلا ئاشنى ئىچىپ چىنىنى بىكار قىلدى. سائادەتنىڭ يەنە قايتا تاماق ئەكىلىش تەكلىپىنى چىرايلىقچە رەت قىلغاندىن كىيىن، سائادەتتىن تۇيۇقسىزلا سۇئال سورىدى.

- سىز مۇستاپانى ياخشى كۆرەمسىز؟ ياخشى كۆرسىڭىز قايسى دەرىجىدە ياخشى كۆرىسىز ؟

كۈتۈلمىگەن بىر سۇئال سائادەتنى گاڭگىرىتىپ قويدى. ئۇ گاڭگىراش، ھەيران بولۇش مەنىلىرى چاقناپ تۇرغان كۆزلىرى بىلەن سادىققا قارىدى.

- ئەلۋەتتە ئانىلىق مىھرىم بىلەن ياخشى كۆرىمەندە. ئۇنى ئۆز بالامدىن چارە ياخشى كۆرىمەن. قانداق، سوراپ قالدىڭىزغۇ؟ بىرەر كەتكۈزۈپ قويغان يەرلىرىم بارمۇ قانداق ؟

سائادەتنىڭ بايىقى خۇشاللىقى شامالغا ئۇچرىغان توزغاقتەك نەلەرگىدۇر توزۇپ كەتكەنىدى. سادىقنىڭ بىر ئۇياقتىن ـ بىر بۇياقتىن قىلغان گەپلىرى سائادەتكە قورقۇنچلۇق ئاۋازدەك ئاڭلىنىۋاتاتتى.

- ئەلۋەتتە، ئۇنى ھەممىمىز ياخشى كۆرىمىز. لىكىن مەن بەك تەڭلىكتە قالدىم. ئا يالىم كۈندە مۇ ستاپانىڭ گىپىنى قىلىپ قۇلاق مىڭەمنى يەپلا كەتتى. ئەسلى سىزگە بۇنداق دىمەسلىكىم كىرەك ئىدى. لىكىن مەنمۇ ئامالسىزلىقتىن دىيىشكە مەجبۇر بولدۇم.

- مۇستاپانى سىزگە بەرسەم، ئۆيىڭىزگە بىر ئاپىرىپ كۆرستىپ ئەكەلسىڭىز بولىدۇ. ئەمما ئۇنى ئۆمۈرلۈك ئېلىپ كىتىمەن دىسىڭىز بۇنىڭغا مەن قوشۇلمايمەن.

سائادەت قولىنى قو شتۇرۇپ سادىققا يانتۇ قاراپ ئولتۇرىۋالدى. ئۆز ۋاقتىدا سادىق قاتتىق پۇل تەڭلىكى تارتىپ سائادەتكە يىلىنىپ ئالدىغا كەلگەندە، سائادەت ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتقان ھەم مۇستاپانى چىن دىلىدىن بالا قىلىۋىلىش مەقسىتى بولغاچقا، ئۇزاق ئويلانمايلا سادىقنىڭ 20 مىڭ يۈەن بىرىش تەلىپىگە ماقۇل بولغان. ئارىدىن 15 كۈن ئۆتكەندە سادىق مۇستاپانى گۈل كەشتىلەنگەن ئاپئاق كۆرپىگە ئوراپ ئېلىپ كەلگەندە يۈرىكى قىپىدىن چىقىپ كىتىدىغاندەك سوقۇپ، خۇشاللىقى چىكىگە يەتكەن ئەمەسمىدى.

مۇستاپانى باغرىغا مەھكەم بىسىپ چوڭقۇر ئانىلىق مېھرى بىلەن سۆيگەن ئەمەسمىدى. سادىقنى يىنىۋالمىسۇن دەپ قەلەم قەغەز ئەكىلىپ توختام تۈزۈشكەن ((كىيىن سادىق بالىنى تارتىۋالمەن دىسە، شۇ پۇلنىڭ ئىككى ھەسسىنى تۆلەيدىغانلىقى)) نى يىزىپ ھەر ئىككىيلەن قول قويۇشقان ئەمەسمىدى. مانا ئەمدىلىكتە سائادەت مۇ ستاپانى ئۆز ئوغلىدەك كۆرۈپ، ئۇنىڭدىن منۇت، سىكۇنت ئايرىلالمايدىغان ھالغا كەلگەندە، بۇ سادىقنىڭ نىمە قىلغىنى؟ بۇ قاراپ تۇرۇپ ئادەم بوزەك قىلغانلىق ئەمەسمۇ. ئۆز ۋاقتىدىكى دىگەن ئەھدىلىرى، بەرگەن ۋەدىلىرى نەگە كەتتى؟ ئۆز ئىغزىدىن چىققان گەپكە ئىگە بولالمىغان ئەرنىمۇ ئەر دىگىلى بولامدۇ؟.................

سائادەتنىڭ خىيالى يەنىمۇ داۋاملاشقان بولار ئىدى. لىكىن ئىچكىردىكى ياتاق ئۆيدىن مۇ ستاپانىڭ يىغا ئاۋازى ئاڭلاندى. سائادەت سادىققا قاراپ قويۇپ، ياتاق ئۆي تەرەپكە قاراپ ماڭدى. ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن غەزەپلىنىش، ئاچچىقلىنىش، خورلىنىش قاتارلىق ئارلاشما ھىسلار ئارىلىشىپ كەتكەن بىر گۇڭگا ئىپادە ئاجىز نۇر چىچىپ تۇراتتى.

10 ئايلىق بولۇپ ئازراق ئاشقان مۇستاپا سادىقنىڭ قۇچىقىغا چىقىپ بۇدرۇق قوللىرى بىلەن ئۇنىڭ نەچچە كۈن ئالدىدىلا ياساتقان، ئەمما يەنە ئۆسۈپ ئىگىزلاپ قالغان ساقىلىغا قوللىرىنى سۈركەپ گۇڭراشقا باشلىدى. ئوغلىنىڭ بۇ تاتلىق قىلىقلىرى سادىقنىڭ ئاتىلىق يۈرىكىنى شۇررىدە ئىرىتىۋەتتى. ئۇ ئەمدى پۇشايمان قىلىۋاتاتتى، ھەسەت قىلىۋاتاتتى. مۇستاپانى سائادەتتىن قىزغىنىۋاتاتتى. ئۆز ۋاقتىدا گۈلسەنەمنىڭ ئالتۇن جىدىلىگە چىداپ بولالماي مۇستاپانى سائادەتكە بىرىۋەتكىنىگە ئۆكۈنىۋاتاتتى. ئەمما،ئەمدىلىكتە بولغاندا پۇشايمان پايدا بەرمەيتتى. ئىنسان ئەنە شۇنداق، يىنىدا بارىدا قەدرىنى بىلمەيدۇ. ئايرىلغاندىن كيىن زار بولىدۇ، پۇشايمان قىلىدۇ. ئەمما لىكىن ئورنىغا كەلمەيدۇ.

10 ـ ئايدىن بىرى گەپ قىلمىغان گۈلسەنەم ئەمدى مۇستاپانىڭ جىدىلىنى قىلىپ قۇلاق ـ مىڭگىزنى يەپتۇ. بۇنى قانداق چۈشىنەي؟ بەلكىم بۇ گۈلسەنەمنىڭ ئەمەس، بەلكى سىزنىڭ ئويىڭىزمىكىن؟

ـ ئۇنداق ئىش يوق. نەچچە ۋاقتتىن بىرى ((مۇستاپانى بىقىۋالغان كىشىلەر ئۆرۈمچىگە ئىلىپ كەتتى. ئۇنى ئەمدى كۆرەلمەيمىز)) دەپ گەپ يا سىغان ئىدىم. لىكىن بۇ ھېيىتنىڭ خۇ شاللىقىنى بالىسى بىلەن تەڭ ئورتاقلىشىش گۈلسەنەمنىڭ ئارزۇسى....

سادىق مۇستاپانى باغرىغا مەھكەم بىسىپ ئولتۇرۇپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ـ :

ـ سىزمۇ بىلىسىز. ئۆز ۋاقتىدا گۈلسەنەم مۇ ستاپانى بەرگىلى ئۇنىماي مەن مەجبۇرى تارتىۋىلىپ سىزگە ئەكىلىپ بەرگەن. چۈنكى ئۇ ۋاقىتتا مەندىمۇ ئامال يوق ئىدى. قولۇم قىسقا، تۇرمۇش ئەھۋالىمىز تازا ياخشى بولمىغاچقا، گۈلسەنەم ساقىيىپ قوپسا ھەتتا بىرەر قۇر چىرايلىق كىيىممۇ ئىلىپ بىرەلمەيتتىم. ئۇنىڭ ئۈستىگە 7 بالىمىزغا قوشۇلۇپ قىيىنئانامنىڭ تۇرمۇشى بىزگە قاراشلىق ئىدى. باشقا باللىرىمۇ

قارىغان بىلەن بىزنىڭ كىچىك 4 بالىمىز شــۇ ئۆيدىلا چوڭ بولغاچقا، قېيىنئانامنىڭ خىراجىتىنى بىز قىلىپ بېرىشىمىزگە توغرا كېلەتتى. شۇڭلاشقا ئايدا ئالغان مائاشىم بىر ئائىلە كىشىلىرىنىڭ قورسىقىدىن ئاشمايتتى.

سادىق سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە سائادەت چىداپ تۇرالمىدى.

- نىمىلا ئىش بولسـا ئامال يوق، ئامالسـىزلىقتىن قىلغان، ئىمكان يوق، پۇرسـەت يوقلا دەيدىكەنسـىز. سىزمۇ ئەر بولدىڭىزمۇ؟ ئەر كىشى دىگەن قىلغان ئىشىغا، ئېيتقان سۆزىگە مەسئۇل بولىشى كېرەك. ئۆز ۋاقتىدا بىز قىلىشقان خەتلىك ھۆججەت مەندە ھىلىھەم ساقلاقلىق. گەرچە مەن ئۆز كۆڭلۈمدە مۇستاپانى پۇلغا سېتىۋالمىغان بولسامۇ، لىكىن بەربىر ئىككىمىزنىڭ ئارىمىزدا ئازراق ئىلىم-بېرىم مۇناسىۋىتى بار. بۇ مۇناسىۋەتمۇ مۇستاپا بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك. ئەمدىلىكتە كېلىپ مۇستاپانى قايتۇرۇپ بېرىڭ دىسىڭىز، يۈرىكىمنى سۇغۇرۇپ ئېلىپ كەتكەندەك بولىسىز. مەن بۇنىڭغا بەرداشلىق بېرەلمەيمەن........

سائادەت، سادىق ھازىرلا مۇستاپانى ئېلىپ قېچىپ كېتىدىغاندەك بىر قورۇنچلۇق تۇيغۇنىڭ تۈرتكىسىدە سادىقنىڭ قولىدا گۈڭراپ ئويناۋاتقان مۇستاپانى يۇلۇپلا ئالدى،دە-باغرىغا مەھكەم بېسىپ يىغلاپ كەتتى. سائادەتكە قانچە يالۋۇرسىمۇ، ئېرىشىدىغان جاۋابىنىڭ يەنىلا شۇنداق بولىدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەن سادىق ئېغىرلاشقان ماغدۇرسىز، جانسىز پۇتلىرىنى تەستە يۆتكەپ چاپىنىنى كىيىپلا ئىشىكتىن چىقىپ كەتتى.

- مۇستاپانى قاچانلا كۆرگۈڭىز كەلگەندە كېلىۋىرىڭ. ئىشىكىم سىز ئۈچۈن ھەر ۋاقىت ئوچۇق.......

سـائادەتنىڭ ئىشـىك تۈۋىدە تۇرۇپ قىلغان سـۆزلىرى 4-قەۋەتتىن پەسـكە چۈشـۋاتقان سـادىققا ئوچۇق ئاڭلاندى.

ئارىدىن بىرەر ھەپتە ئۆتۈپ ھېيت پەتىسـىمۇ ئاياغلىشـىپ قالاي دىگەن بىر كۈنى كەچقۇرۇن گۈلسـەنەم سادىققا مۇشۇكتەك سۈڭنىپ تۇرۇپ مۇنداق دىدى-:

- قاراڭ، ماھىرەنىڭ يىشـــىمۇ بىرىيەرگە بېرىپ قالدى. چىققان لايىقلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ ئاتا-ئانىســى يارىمايۋاتىدۇ. بەزىلىرىنىڭ ئوغلى يارىمايۋاتىدۇ. ھەر ئىككىلىســى ياخشــى بولغانلىرىنىڭ ئائىلە شــارائىتى ياخشى ئەمەس ۋە ياكى يېزىدىكى دىھقان كىشىلەر بولۇپ چىقىۋاتىدۇ. ھېلىقى تاكسى شوپۇرى يىگىتنى بىر ئامال قىلىپ ئۆيىمىزگە چاقىرتساق، ماھىرە بىلەن كۆرۈشتۈرۈپ باقساق، ئىككىسى چىقىشىپ قالسا ئەجەپ ئەمەس. سىزنىڭچە شۇنداق قىلساق بولامدۇ؟

خوتۇنىنىڭ نەچچە ۋاقىتتىن بىرى ئىنچىكىلىك بىلەن ئويلىنىپ تۈزگەن پىلانىنى ســادىق ماقۇل كۆردى بولغاي بىشـــىنى يىنىككىنە لىڭشـــىتىپ يەرگە قارىغىنىچە ئولتۇرۇپ كەتتى. ئۇنى قىزىمىزنىڭ ئىشـــىنى ئويلاۋاتىدۇ دەپ خۇشـال بولغان گۈلسـەنەم سـادىقنىڭ ئوت تەپتىدىن قىزىرىپ كەتكەن مەڭزىگە يىنىككىنە بىرنى ســۆيۈپ قويۇپ، كۆزلىرىنى ئويناتقىنىچە گىرىمىنى يۇيىۋىتىش ئۈچۈن پەگاھقا چۈشـــتى. لىكىن ئۇ بىلمەيتتىكى، سـادىقنىڭ ھازىر پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن مۇسـتاپانى ئويلاۋاتقانلىقىنى. لىكىن ئۇ بىلمەيتتىكى، ســادىقنىڭ پۈتۈن ئەزايىنىڭ پۇشــايمان ئوقلىرىغا يەم بولىۋاتقانلىقىنى. لىكىن ئۇ بىلمەيتتىكى، ســادىقنىڭ

ئۆزىنىڭ قىلغان ئوغرىلىق ئىشىنىڭ ئاشكارىلىنىپ قىلىپ ئۆزىنىڭ تۈرمىگە قامىلىدىغانلىقىنى ئويلاپ يۈرىكىنى قورقۇنچ بېسىۋالغانلىقىنى.

دىگەندەك ئىككى كۈندىن كىيىن ســـادىقنىڭ ئائىلىســـىدىكىلەر بىر ئالاھىدە مېھماننى كۈتىۋالماقچى بولغاندەك كۆپ تەييارلىقلارنى قىلدى. گۈلســـەنەمنىڭ جاھىللىق قىلىپ «« ھېيتتا ســـالغان پىچىنىلەرنى ھازىر مېھمانغا قويۇپ بەرگىلى بولمايدۇ »» دەپ تۇرىۋىلىشـــى بىلەن يىڭىلاپ پىچىنە، باقالىي دىگەندەك تاتلىق تۈرۈملەر تەييارلاندى. بازاردىن ئەڭ ســـورتلۇق، ئەڭ ســـۈپەتلىك، ئەڭ تەملىك ھۆل ـ قۇرۇق يەل ـ يېمىشـــلەر ئېلىپ كىلىندى. ئۆيلەرنىڭ تام ـ تورۇســـلىرى قايتىدىن ئېلىپ، ھويلا تېمى ئاقارتىلدى. ئىككى كۈن مۇشـــۇ ئىشـــلاربىلەن پايپىتەك بولغان گۈلســـەنەمنىڭ ھېرىپ ھىچ ھالى قالمىغان ئىدى. ئۇ يىشـــىنىپ ئورۇنغا كىرىۋاتقاندىمۇ، بىر كۆرۈشـــتىلا ئۆزىگە جەلىپ ئەقىل ـ ھوشـــىنى ئېلىپ قاچقان شـــۇ قارا كۆزلەر كۆز ئالدىدىن كەتمەي ئۇنى قىناۋاتاتتى.

5 ـ باب

ـ دادىسى، دادىسى، دەرھال ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ. كۆزىڭىزنى ئېچىڭ دەيمەن....

گۈلسەنەم قوشلاپ يېپىنىۋالغان تاۋار يوتقانغا بېشىنى پۈركەپ ئۇخلاۋاتقان سادىقنى قاتتىق ـ قاتتىق تۈرتۈشكە باشلىدى.

ـ نىمە دەيسەن يېرىم كىچىدە ئادەمنى ئۇخلاتماي؟

ـ تولا ئەزمىلىك قىلمىسىڭىزچۇ. ھويلىغا ئوغرى كىرگەنمىكى. تېز چىقىپ قاراپ بېقىڭ.

گۈلســـەنەمنىڭ تۈرتىۋىرىشـــىدىن زىرىككەن، تىرىككەن ســـادىق ئۇنىڭ قولىنى ســـىلكىشـــلىۋىتىپ ئاچچىق غودۇرىدى ـ :

ـ كىچىچە ئۇيقۇڭ كەلمىســـىمۇ ئاغزىڭغا كەلگەننى بىلجىرلاپ ئادەمنى ئۇخلاتمايدىكەنســـەن. چۈشـــۈڭدە كۆردۈڭمۇ يا ئۇ ئوغرىنى.......

سادىق يەنە بىر مۇنچە چۈشىنىكسىز گەپلەرنى دەپ غودۇڭشۇپ گۈلسەنەمگە ئارقىسىنى قىلىپ ئۆرۈلۈپ ياتتى ۋە ئۇيقۇغا كەتتى. ھويلىدا كىملەرنىڭمۇ پىچىرلاشـــلىرى، ماڭغاندا چىقىۋاتقان يەڭگىل ئاياغ ئاۋازى گۈلسەنەمنىڭ سەزگۈر قۇلاقلىرىدىن قىچىپ قۇتۇلالمىغانىدى. ئۇ بىر تەرەپتىن سادىققا قاراپ ئاچچىقلانسا يەنە بىر تەرەپتىن غال ـ غال تىترەۋاتاتتى. «« مۇشـــۇ ئاي، مۇشـــۇ كۈنلەردە ئوغرى ـ يالغانچىلار ئاۋۇپ كىتىۋاتىدۇ. بىزنىڭ بىيىپ، تۇرمۇش ئەھۋالىمىزنىڭ ئوبدانلا ياخشـــىلىنىپ قالغانلىقىمىزنى كۆپ ئادەم بىلىپ بولدى.

نىيتىنى بۇزغاندىن بىرەرسىنى مال ـ دۇنيارىمىزغا كۆز قىزارتمايدۇ دىگىلى بولامدۇ؟ ›› گۈلسەنەم ئۆز خىياللىرىدىن ئۆزى قورقۇپ تىنى شۈركۈنۈپ كەتتى. توساتتىنلا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا قوش پىچاق كۆتۈرۈۋالغان، مەينەتلىشىپ كەتكەن قاپقارا يۈزلىرىدىن مۇدھىش، ۋەھىمە تۆكۈلۈپ تۇرىدىغان بىر ئەر قولىدىكى پىچاقنى تەڭلەپ ئۇنىڭ ئالدىغا دىۋەيلەپ كىلىشكە باشلىدى.

ـ ئالتۇن ـ جابدۇقلىرىڭنى چىقار، تىز بول!

ئۇنىڭ خىقىراق ئاۋازى جىمجىت تۈن ئاسمىنىنى يىرىپ شامالللارغا قوشۇلۇپ كەتتى.

ـ سەن كىم؟ ئەڭ ياخشىسى ئاستا كىتىۋال. ناۋادا ئېرىم ئورنىدىن تۇرۇپ قالسا.....

قاسماق چىراي ئۇ ئادەم ئىككى قەدەم ئالدىغا سىلجىپ قولىدىكى پىچاقلارنى ئوينىتىپ تۇرۇپ گۈلسەنەمگە تەھدىت سالدى.

ـ ئېرىڭ ئويغىنىپ قالسا مىنى ئۆلتۈرىۋىتەرمۇ؟ ئاڭلاپ قويۇش، سەنلەرنىڭ نەچچە ۋاقىتتىن بىرى كوللىكتىپنىڭ مۈلكىنى ئوغرلاپ بىيىپ كىتىشكىنىڭنى خەلقى ئالەم ھەممىسى بىلىشىدۇ. سەنلەر ھارام مىلىڭلارنى ئوغرلاپ يىتىم ـ يىسىر، غىرىپ ـ غۇرۋالارغا تارقىتىپ بەرسەم ئۇلار مەندىن ئالەمچە خۇشال بولىدۇ.

ـ يىقىن كەلمە......

گۈلسەنەم مىنۇت ئىچىدە كۆز ئالدىدا پەيدا بولغان ۋەھىمىلىك سىزىمدىن چۆچۈپ كەتتى. ئۇ دەرھال كىچىلىك كىيىمى ئۈستىگىلا چاپىنىنى يىپىنچاقلاپ ئالتۇن جابدۇقلىرىنى كىچىككىنە بىر خالتىغا سىلىپ كارىۋاتنىڭ ئاستىغا ئىتتىۋىتىپ جايىغا كىلىپ يىتىۋالدى. ئۇنىڭ چەبدەسلىك بىلەن كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە قىلىپ بولغان ھەركەتلىرىدىن ئۆزىمۇ ھەيران قالدى.

گۇم، گۇم، گۇم........

گۈلسەنەم ئورنىغا كىلىپ يىتىپ تىز ـ تىز سوقۇۋاتقان يۈرىكىگە قولىنى قويۇپ تۇرىشى ئۇلار ياتقان ئۆينىڭ ئىشىكى قاتتىق ئۇرۇلدى. دۇنيادىن بىخەۋەر ھالدا قاتتىق خورەك تارتىپ ئۇخلاۋاتقان سادىق چۆچۈپ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى .

ـ ئاپلا، ساقچىلار كەلگەن ئوخشىمامدۇ؟

گۈلسەنەمنىڭ ئاپانچىلىق ئاۋازى ئۇيقۇسىنى ئاچالماي تۇرغان سادىقنىڭ جىنىغا تەگدى بولغاي قاتتىق سىلكىشلىۋەتتى.

- ئىغىزىڭنى يۇمە، شۇم ئىغىز.....

- ئىشىكنى ئىچىڭلار....ئىشىكنى ئاچ.....

سىرتتىن قاتتىق ۋارقىرىغان، قوپال سىلكىشلىگەن ئاۋازلار ئاڭلىنىۋاتاتتى. سادىق گۈلسەنەمگە قاتتىق ئۆچمەنلىك بىلەن قارىۋەتكەندىن كىيىن كىينىكى يۈز بېرىدىغان ئىشلارغا ئىددىيە جەھەتتىن تەييارلىق كۆرگەچ، چاپىنىنى يېپىنچاقلاپ ئىشىكنى ئاچتى.

قوللىرىدا تاياق- توقماقنى كۆتۈرۈشكەن 8 نەپەر ساقچى ئىتتىلىپ كىلىپ سادىقنى يالاپ ئېلىپ ماڭدى. گۈلسەنەم ئۆلارنىڭ بۇيرۇقى بىلەن ئۆيدىن ئاچقۇچنى ئىلىپ چىقىپ تىترىگەن قوللىرى بىلەن قۇلۇپنى ئىچىپ بەردى. ھېچنىمىدىن خەۋەرسىز تاتلىق ئۇيقۇسىدا ئۇخلاۋاتقان باللار چۇرقىرىشىپ ھويلىغا چىققاندا ساقچىلار ئالللقاچان سادىقنى يالاپ ئىلىپ كىتىپ بولغان، بولىۋاتقان ئىشلار دەماللىققا كالللىسىدىن ئۆتمەيۋاتقان گۈلسەنەم مۇزدەك سوغۇق تامغا يۆلەنگىنىچە چەكچىيىپ قاراپ ئولتۇراتتى.

كىچىچە ئۇخلىمىغان گۈلسەنەمنىڭ كۆزلىرى لازا قۇيغاندەك قىزىرىپ كەتكەن ئىدى. ئۇ باللار يۆلەشتۇرۇپ ئۆيگە ئىلىپ كىرگەندىن كىيىن خىلى ئۇزۇندا ئاران ئىسىگە كىلىپ تاڭ ئىتىپ ئەتراپ يورىغاندا باللارنى ھېچنىمە دىمەسلىكنى تاپىلاپ ئانىسىنىڭ ئۆيىگە يولغا سىلىۋەتكەنىدى. ئۇزۇن ئويلاپ ئاخىرى جاڭگالدا يول تاپالماي ئۇزۇن ۋاقىت چۆرگىلەپ يۈرگەن، كىيىن بىردىنلا چىقىش يولى تىپىپ خۇ شاللىقتىن سەكرەپ كەتكەن ئادەمدەك خۇشال بولۇپ يۈگۈرگەندەك مىڭىپ تىلفۇن ئورنىتىلغان تومپوچكا ئالدىغا كىلىپ ئاباسىنىڭ تىلفۇن نۇمۇرىنى باستى .

- ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم.

ئاباسنىڭ خۇشپىچىم، ساز كۈيىدەك ياڭراق ئاۋازىنى ئاڭلىغان گۈلسەنەمنىڭ يۈرەكلىرى ئويناپ كەتتى.

- ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام. تىشلىقمۇ؟ بۇ مەن گۈلسەنەم.

- ھە تىشلىقمۇ؟ نىمە بولدى، ئاۋازىڭىز باشقىچە چىقىدىغۇ؟

گۈلسەنەم پۇرسەتنى قولدىن بەرمەي پاڭگىدە يىغلىۋەتتى ۋە قىزىرىپ تاتارماستىن ئەپچىلگىنە يالغاندىن بىرنى توقۇپ ئاباسنى ئىشەندۇردى.

- مەن ئەزەلدىن ئاتا- ئانىسى يوق بىر قارا يىتىم. كىچىدىن يولدىشىم بىلەن قاتتىق ئۇرۇ شۇپ قالغانتۇق. ئۇ مىنىڭ ھەممە يىرىمنى كۆكەرگۈچە ئۇرۇپ ئاچچىقنى چىقىرىۋالغاندىن كىيىن ‹‹ ئۈچ تالاق، مىڭ تالاق، يۈز مىڭ تالاق ›› دەپ ئىغىزىدىن دۇنيادىكى بارلىق ئەسكى تىللارنى ياغدۇرغانچە چىقىپ كەتتى. ئەمدى بۇ ئۆيى ماڭا ھارام.........

- ۋاي شۈنچىلىك ئىشقىمۇ يىغلامسىز دەيمەن. ئۇ ئۆي هارام بولسا، مېنىڭ ئۆيۈمنى هالال قىلساقلا ئىش پۈتىدىكەنغۇ.

گۈلسەنەمنىڭ يۈرەكلىرى ئويناپ كەتكەن بولسىمۇ، لېكىن چاندۇرمايلا جاۋاب بەردى.

- ئەمما.... مەن ئازراق نەرسە - كېرەكلىرىمنى ئېلىپ كېتەي دىگەن.

ئۇنىڭ سۆزىدىن نىمە دىمەكچى بولغانلىقىنى بىلگەن ئابباس هازىرلا بارىدىغانلىقىنى ئېيتىپ خوشلاشتى.

ئاخشـام قورقۇنچتا كارىۋاتنىڭ تىگىگە ئىتتىۋەتكەن ئالتۇن - جابدۇقلىرى بىلەن ئۆيدىكى نەخ پۇللارنى، پۇلغا يارايدىغان قىممەت باهالىق، ئۆزى يەڭگىل نەرسىلەرنى ئېلىپ تەييار قىلغان گۈلسەنەم ئىشىك ئالدىغا ماشىنا كېلىپ توختىشى بىلەن ئىشىكنى چىڭ يىپىپ قويۇپ قولىدىكى نەرسە - كىرەكلەرنى ماشىنا سىلىپ، 20 نەچچە يىلدىن بىرى ياشاپ كەلگەن بۇ ماكانغا سەل قىيمىغاندەك بىردەم قاراپ تۇرغاندىن كىيىن ماشىنغا چىقتى.

كاتەكتەك كىچىككىنە بىر ئىغىزلىق ئىجارە ئۆي دەماللىققا گۈلسـەنەمگە يارىمىغان بولسـىمۇ لېكىن ئۇ ئۈندىمىدى. ئاbباس بۈگۈن ماشـىنا هەيدىمەي كەچ كىرگۈچە بۇنىڭدىن كىيىن قانداق قىلىش، قايسـى ئىشلارنى قىلىش قاتارلىق كاللا قاتۇرىدىغان بىر قاتار مەسىلەرنى مەسلىهەتلىشىۋالغاندىن كىيىن كەچتە ئۆينىڭ ئىككى بۇلۇڭىغا ئايرىم - ئايرىم سىلىنغان ئورۇنلارغا كىرىپ ياتتى .

›› سىز ئېرىڭىز بىلەن ئاجراشقان كۈندىن باشلاپ 100 كۈنگىچە باشقا بىر ئەرگە نىكاهلانسىڭىز بولمايدۇ. ماڭىمۇ هەم شـۇ. مىنىڭغۇ سـىزنى هازىرلا ئەمرىمگە ئېلىپ، هاياتىنىڭ هوزورىنى سـۈرگۈم، بەختىنىڭ تەمنى تېتىغۇم بار. لېكىن بۇنداق قىلساق كېينكى هەممە ئىشلىرىمىزغا تو سالغۇ بولىدۇ ›› دىگەنىدى ئاbباس بايا گۈلسـەنەمگە تىكىلىپ قاراپ ئولتۇرۇپ. گۈلسـەنەم قىلغانلىرىنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىنى ئايرىيالماي ئۆزاققىچە ئاه ئۇرۇپ ئۇياق - بۇياققا ئۆرۈلۈپ، تاڭ ئاتارغا يېقىن ئۇخلاپ قالدى.

هەپتىدىن بېرى دادىسـى، ئانىسـىنىڭ خەۋىرىنى ئالالماي تىت - تىت بولۇپ كەتكەن ماهىرە كۆكتات سىتىۋىلىش باهانىسىدە ئۆيدىن چىقتى. ئۇ قولىدىكى لىققىدە كۆكتات قاچىلانغان خالتىلارنى كۆتۈرگەن پېتى، يولدا ئالدىراش كىتىۋاتقان كىشـىلەرگە مەقسـەتسـىزلا قاراپ كىتىۋاتقاندا كۆزلىرى تۇيۇقسـىز قولىدا گۆش كۆتۈرگەن پېتى تاكسـى توسـۇپ تىتىلداپ كىتىۋاتقان ئانىسـىغا چۈشـۈپ قالدى. ئۇنىڭ ئەمدىلا ئېچىلىش ئالدىدا تۇرغان قىزىلگۈل غۇنچىسـىدەك يالتىراپ تۇرغان مەڭزىدە سۇس كۈلۈمسـىرەش جىلۋە قىلدى. ئانىسـى بىلەن تۇرغان ئارىلىقى ئانچە يىراق بولمىسىمۇ، ئۇ ئانىسىنىڭ يېنىغا بىرىپ نىمە ئىشلار بولىۋاتقانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن گۈلسەنەم تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى. لېكىن قېرىشقاندەك گۈلسەنەم ئالدىغىلا كېلىپ توختىغان تاكسىغا ئالدىراپ چىققىنىچە كىتىپ قالدى. ماهىرەنىڭ يۈرىكى ئېچىشـتى. تېخىمۇ ئىلدامراق مېڭىپ ئانىسـىغا تىزراق يىتىشـىۋالمىغىنىغا ئۆكۈندى، ئۆز - ئۆزىنى ئەيىپلىدى. ‹‹ خان ئانامنىڭ دىيىشـىچە دادامنى تۈرمىگە ئەكىرىپ كىتىپتۇمىش، ئەجىبا، ئانام ئا شۇ گۆشتە دادامغا تاماق قىلىپ ئېچقىپ بىرەمدىكىنە؟ ئۇنداق بولسا نېمىشقا

بىر نەچچە قېتىم مىرادىل بىلەن ئۆيىمىزنىڭ ئالدىغا بارساق، ئىشىككە قاتمۇ-قات خەنزۇچە خەت يېزىلغان ئاق قەغەز چاپلاقلىق، ئىشىكمۇ يوغان قۇلۇپتا قۇلۇپلاقلىق بولۇپ چىقىدۇ؟ ئانام ھازىر زادى نەدە تۇرىۋاتقاندۇ؟ نېمە ئىشلارنى قىلىۋاتقاندۇ؟ ئىلگىرىكىدەك بالام، ئۆيۈم دەپ ئۆزى خالىمايدىغان بىرەر يەردە ئىشلەپ پۇل تېپىۋاتامدىغاندۇ؟ قانچىلىك جاپا-مۇشەققەتتە كۈن ئۆتكۈزىۋاتقاندۇ ؟ » ماھىرەنىڭ خىيال قۇشلىرى تېخىمۇ يىراقلارغا پەرۋاز قىلماقچى بولغاندا، ماھىرە ئۇ قۇشلارنىڭ پېيىنى بوغۇپ ئۇچالماس قىلىپ قويدى، دەرھال تاكسى توسۇپ ئانىسىنىڭ ئارقىسىدىن ئەگەشتى.

يىغىۋېلىنغان كونا تۆمۈر-تەسەك، قەغەز يەشىكلەر، ئىچىملىك قۇتىلىرى، قالايمىقان چېچىلىپ ياتقان چاچلار بۇ يوغان ھويلىدا قىغ دۆۋىسىدەك دۆۋىلىنىپ تۇراتتى. ھويلا ئىچى ئىنتايىن رەتسىز، قالايمىقان بولۇپ، بىرلا قارىغان كىشىگە تازىلانمىغىلى بىرەر يىل بولغاندەك تۇيغۇ بېرەتتى. « بىچارە ئانام بىزنى دەپ مۇشۇنداق يەردە جاپالىق ئىشلەۋېتىپتۇدە » ماھىرەنىڭ كۆزلىرىگە لىممىدە ياش كەلدى. ئۇ ھازىر قولىدىكى كۆكتاتلارنى، ئۆيدە ئۇنىڭ كۆكتات ئەكىلىپ تاماق ئېتىپ بېرىشىنى ساقلاپ ئولتۇرغان ئۆكىلىرىنى قىلچە يادىغىمۇ ئەكىلىپ قويماي، ئانىسى بايىلا ئالدىراپ كىرىپ كەتكەن كىچىك ئۆيگە بويۇنداپ قاراۋاتاتتى. ماھىرە بىر بىسىپ، ئىككى بىسىپ ئانىسىنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ ئۆيگە كىردى.

كونا زامانىنى ئەسلىتىدىغان بۇلۇڭدىكى كونا مورا ئوچاق، ئوچاق ئالدىغا كىلىۋېلىپ دۈم يېتىپ ھەدەپ ئوت پۈۋلەپ كۆزلىرىگە تۈتۈن كىرىۋاتقان گۈلسەنەم، سۇپا ئۈستىگە داستىخاننى چوڭ يېيىۋېلىپ خېمىر يېيىۋاتقان ئاباباس، نېرىدىكى پاچىقى لىڭشىمىپ قالغان ئۈستەل ئۈستىگە بايا ئەكىلىپلا قويۇلغان گۆش........ماھىرەنىڭ كۆز قارىچۇقلىرىدا ئاستا-ئاستا زاھىر بولۇشقا باشلىدى.

- كىمنى ئىزدەيسىز؟

ئاباباس ئالدىدىكى بۇ تونۇمىغان قىزچاققا سوئال نەزىرى بىلەن تىكىلدى. پۈتۈن زېھنى بىلەن ئوت پۈۋلەش بىلەن ئاۋارە بولۇپ كەتكەن گۈلسەنەم ئاببا سىنىڭ ئاۋازى بىلەن كەينىگە بۇرۇلۇپ قاراپ ماھىرەنى كۆرۈپ توك سوققۇۋەتكەندەك چۆچۈپ كەتتى. ھەيرانلىق، شۈبھىلىنىش، قورقۇش، ئازراق خىجىل بولۇش ئالامەتلىرى ئۇنىڭ قارا كۆزلىرىدە سوس يىلىنجاپ تۇراتتى. **10** كۈننىڭ ئالدىدا ئىنىسى مىرادىلنىڭ « ئاچا، ئانام ساڭا بىر تاكسى شوپۇرنى تونۇشتۇرۇپ قويماقچىكەن. ئۇ ئادەم بەك قاملاشقان، قاپقارا قاشلىق **30** ياشلاردا بار بالىمىش. ئەمدى سىنىڭ تويۇڭنى قىلىۋەتسەك ئۆي بىزگە ئۇچچە قالىدىغان بولدى » دەپ ئۆزىنى خىجىل قىلىشلىرىنى، تەييارلانغىنىغا ھەپتە بولغان پىچىنە-پىرەنىكلەرنى كونا ئىكەن دەپ ياراتماي يىڭىدىن تەييارلىغان، ئۆي-ھويلىلارنى پاك-پاكىزە تازىلىغىلى سىلىپ ئۆزىنى جاپاغا سالغان ئانىسىغا قىيداپ يەنە ئاچىسىغا « قارا، ئانام ساڭا بەك كۆيۈنىدىكەن. سىنىڭ يىگىتىنىڭ چاقىرىۋالماقچى ئىكەنتۇق. شۇڭلاشقا مۇشۇنداق تەييارلىق قىلىۋاتىدۇ » دىگەنلىرى كۆز ئالدىدىن بىر-بىرلەپ ئۆتۈشكە باشلىغاندا، ئۇنىڭ كۆزلىرى ئاباباسنىڭ كۆزلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ ئۇنىڭدىن يىرگەندى. ئۇنىڭ ئۈستىگە گۈلسەنەمنىڭ ئاباباسقا قاراپ ماھىرەگە كۆز يۇمۇشلاپ تۇرۇپ « ئۇ مىنىڭ سىڭلىم ئىدى » دىگەنلىرى ئوغىسىنى قايىنتىپ، پۈتۈن بەدىنى

غەزەپتىن تىترەپ كەتكەن ماھىرە ئۇلارنىڭ چاقىرىشلىرىنى ئاڭلىمىغاندەك كەينىگە بۇرۇلۇپلا ئۆيدىن چىقىپ چوڭ يولغا چىقتى. «ئەجىبا بۈگۈنكى كۈنگە كەلگەندە مەن ئۇنىڭ سىڭلىسى بولۇپ قالدىمما؟ مېنىڭ مېھرىبان، كۆيۈمچان ئانام ئاشۇ شۇمىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن بۇنداق ئېپلاس، نومۇسسىز ئىشلارنى قىلىپ، ئانىلىق غورۇرىغا داغ تەككۈزىدۇ؟ كونىلارنىڭ مۇھەببەت ھەممە ئادەمنىڭ كۆزىنى كور قىلىپ قويىدۇ دېگەنلىرى راستىمكىنە؟ ناۋادا شۇنداقلا بولىدىغان ئىش بولسا، قورۇپ كەتسۇن ئۇنداق مۇھەببەت!» ماھىرە يامغۇردەك تۆكۈلۈۋاتقان ياشلىرىنىمۇ سۈرتمەستىن كەلگەن يولى بىلەن كەينىگە قايتتى.

ئۆيگە قايتىپ كىلىپلا باتناپ يىتىۋالغان ماھىرە گەپ-سۆزمۇ قىلماي، سورالغان سوئاللارغا جاۋابمۇ بەرمەي ئۈچ كۈن ياتتى. ئۇنىڭ شۇ تاپتا تۇنسەخان ئاچا مىڭبىر جاپادا ئىتىپ ئەكىرگەن تاماقلارغىمۇ رايى يوق ئىدى. لىكىن ئۇكىلىرىنىڭ يىغلاپ يالۋۇرۇشلىرى ئۇنى تەسىرلەندۈردى بولغاي، 4-كۈنى ئەتتىگەندە ئوخشىتىپ ئىتىلگەن سۈيۈقئاشتىن بىر پىيالە ئىچىپ بولدى قىلدى. ئۇنىڭ ياشاشتىن ئۈمىدى ئۈزۈلدى. ھەممە نەرسە ئۇنىڭغا ساختا، ياسالمىدەك، يولدا كىتىۋاتقان ھەممە كىشىلەر ئەخلاقسىز، نومۇسسىزدەك، دۇنيادىكى بارلىق مەۋجۇدات مېھىر-مۇھەببەت دېگەننى ئەسلا بىلمەيدىغاندەك ھىس تۇيغۇ ئۇنىڭ ناتىۋان قەلبىدە ئىسيان كۆتۈرىۋاتاتتى. ئۇنىڭ، غەمسىز باللىق ئەسلىملىرى قىلىپ قالغان مەھەللىسىنى كۆرگۈسى، ئاتا-ئانىسىنىڭ خۇشچاقچاق ئاۋازى، ئۇكىلىرىنىڭ غەمسىز كۈنلىرىنىڭ شاھىدى بولغان ئۆيگە بارغۇسى كەلدى. ماھىرە باشقىلارنىڭ «تىنىڭ ئاجىز، نەچچە كۈن تاماق يىمىدىڭ. يىقىلىپ قالىسەن» دەپ ئىچ ئاغرىتىشلىرىغا سۈكۈت بىلەن جاۋاب قايتۇرۇپ، چىرايلىق كىيىنىپ ئۆيدىن چىقتى. لەپىلدەپ يىغىۋاتقان ئاپپاق قار، قار ئۇچقۇنلىرىنى ئۇچۇرۇپ غەمكىن يۈرگەن سوغۇق شاماللار ئۇنىڭ يۈرىكىنى مۇزلىتىۋەتتى. ئۇ ئالدىرىماي مىڭىپ ئىشىكى ئالدىغا كىلىپ پىچەتلەنگەن ئىشىكنىڭ يان ياغىچىغا يۈزىنى يىقىپ ئۆسۈپ-ئۆسۈپ يىغلاپ كەتتى. ئاھ، يىغلىۋالسا نېمانداق ياخشى، ئادەم ھەجەپ بوشاپ قالىدىكەن دىسە!

تامغا يۆلىنىپ ماغدۇرسىز پۇتلىرىغا بىشىنى قويۇپ ئولتۇرغان ماھىرە بىرسىنىڭ يىقىملىق چاقىرىشىدىن بىشىنى كۆتۈرگەندە، قولىدا بىرەر ياشقا كىرىپ قالاي دەپ قالغان ئوماققىنە بىر ئوغۇل بالىنى كۆتۈرگەن چىرايلىق بىر ئايالنىڭ تۇرغىنىنى كۆرۈپ ئورنىدىن تۇردى.

6 - باب

سائادەتنىڭ ئۆيىدە قۇۋۋەتلىك غىزالىنىپ، ياخشى ئارام ئالغان ماھىرە، بىر ھەپتىدىن كيىن خىلىلا سەمرىپ قالدى. ئۇ ھازىر سائادەت بىلەن ئىچ سىرىنى ئىيتىشىپ، ئوبدانلا چىقىشىپ قالغاچقا، سائادەت ئىشقا چىقىپ كەتسە ئۇكىسى مۇستاپا بىلەن يالغۇز قالاتتى. ئۇ سائادەتنىڭ تەربىيە قىلىشى بىلەن ئانىسى گۈلسەنەمدىن نەپرەتلەنمەيدىغان بولغان بولسىمۇ، لىكىن يەنىلا ئاچچىقى يانمىغان ئىدى. 8 بالىنى تۇغۇپ بولغۇچە ئۆزىنىڭ قەلب قەسرىدە ئەڭ ھۆرمەتلىك بىر نام بىلەن تىلغا ئېلىنىدىغان ئانىسىنىڭ، يىشى بىر يەرگە بارغاندا ئۆزىنىڭ

ئۆكسى دىمەتلىك بىرى بىلەن تىلىنى بىر قىلىپ قىچىپ كىتىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى. ئۇ ھەپتىدىن بىرى ئۆكىلىرىنى كۆندە ئويلايتتىيۇ، ئەمما بۇ توغرىســـدا ســـائادەتكە چىش يىرىپ بىر نەرســـە دىيەلمەيتتى. ھازىر ئۇنىڭ، ئۆكىلىرىنى سېغىنغاندىن باشقا غىمى يوق ئىدى. سائادەتنىڭ ياردىمى بىلەن ئاز-تولا ئۆزىنى ياساپ خىلى رەڭ تۇزەپ قالغان ئىدى .

ئەتتىگەندە بالدۇرلا ئىشقا چىقىپ كەتكەن سائادەت چۈشتىن كيىن سائەت 2 بىلەنلا ئۆيگە قايتىپ كىردى .

- قىنى مىنىڭ ئالتۇنۇم.......

سائادەت ئىشكتىن كىرىپلا ماھىرەنىڭ قولىدىن مۇستاپانى ئالدى ۋە يۈز-كۆزلىرىگە سۆيۈپ كەتتى.

- ئاچا، بۈگۈن بىر كۈن ئىچىدە كۆزلىرىڭىز ئولتۇرۇشـــۇپ كىتىپتۇ. قارىغاندا بەك جاپالىق ئىشـــلىگەن ئوخشىمامسىز؟

- ئۇنى بىر سورىماڭا ھازىر، - سائادەت ئاستا كىلىپ ئولتۇرىۋالغاچ ماھىرەگە قاراپ سۆزىنى داۋام قىلدى، - ئەتتىگەندە ئىشقا چۈشۈشىمگىلا بىر ئايالنى ئەكىرىپتىكەن. بالىسىنى چوڭ ئوپىراتسىيە قىلىپ ئىلىشىمىزغا توغرا كەلدى دەڭە. لىكىن كۆڭلىمىزنى يىرىم قىلىپ ئۇ بالا ئۆلۈك تۇغۇلدى.

- ھە!...........ماھىرەنىڭ كۆزلىرى چۆچەكتەك يوغان ئېچىلدى. سائادەت ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ قويدى.

- ماھىرە، سىزگە بىر گەپنى دەي دىگەن .

- دەۋىرىڭ ئاچا. قۇلىقىم سىزدە.

ســـائادەت پۈتۈن بەدىنى قۇلاققا ئايلانغانىدەك ئۆزىگە تىكىلىپ قاراپ ئولتۇرغان ماھىرەگە قاراپ بىردەم دىلىغۇل بولغاندىن كيىن گەپ باشلىدى-:

- قارىسام ئۆكىلىرىڭىزنى بەك سېغىنىپ كەتكەنىدەك قىلىسىز. خالىسىڭىز ئۆلارنىمۇ ئەكىلىپ بىر نەچچە كۈن تۇرغۇزايلى.

- راستىما؟

ماھىرە ئولتۇرغان يىرىدىن ئىرغىپ تۇرۇپ سائادەتنى قۇچاقلىۋالدى .

- ئاچا سىز دادامنىڭ دىگىنىنىڭ ئەكسىچە بەكلا ياخشى ئىكەنسىز.

ماھىرە خۇشاللىقتا بىلىپ ـ بىلمەي دىمەيدىغان گەپتىن بىرنى دەپ سالغاندى. سائادەت ماھىرەنىڭ سۆزىگە قىزىقىپ قالدى.

ـ نىمە؟ دادىڭىز مىنى نىمە دىگەن؟ ئەسكى دىگەنما ؟

ـ ياقەي.......

ماھىرە سائادەتنىڭ ئۆزىگە يالغان قىيداپ تۇرىۋالغانلىقىنى كۆرۈپ گىپىنىڭ ئاخىرىنىمۇ دەۋەتتى.

ـ شۇ، سىزنى سۆرۈن تەلەت، ئاچچىقى يامان دىدى.......

تۇيۇق سىز تۇرغان سائادەت قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى. ئۆزىنىڭ با شقىلارنىڭ ئېغىزىغا بۇ خىل ھالەتتە چىقىپ قالىدىغانلىقىنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى. ئۇ دوختۇرخانا ئىچىدە كەسىپچانلىقى، قىزغىنلىقى، چىقىشقاقلىقى، ئىسسىل كىيىنىپ يۈرىيدىغانلىقى بىلەن ھەممىنىڭ ماختىشىغا سازاۋەر ئىدى. لىكىن ئەمدىلىكتە ئۆزىنىڭ بىر بىمارنىڭ ئېرىگە ئۇنداق تەسىر بېرىپ قويىدىغانلىقىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى.

ـ ھە راست، گەپ بىلەن بولۇپ كىتىپ ئەڭ مۇھىم گەپتىن بىرنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن.

ـ نىمە گەپ ئاچا.

ماھىرە سائادەتنىڭ كۆزلىرىگە چەكەتكىدەك تىكىلدى. ئۇ سائادەتكە ئامراق بولۇپ قالغانىدى.

ـ ئۇكىلىرىڭىزنى ئەكىلىپ ئىككى كۈنلا تۇرغۇزايلى. ئا ندىن ئۇلارنى كەتكۈزىۋىتىپ مۇۋاپىق بىر كۈ ندە ئىككىمىز بىللە چىقىپ دادىڭىزنى يوقلاپ كىرەيلى. دادىڭىز ئىشلەيدىغان زاۋۇتتا بىر تونۇشۇم بار ئىدى. ئازراق ئېغىزىنى تاتىلاپ باقسام، زاۋۇتتىن خەت قىلىپ بەرسە ئائىلىسىدىكىلەر كۆرۈشسە بولىدىكەن.

ـ تىخى مۇستاپامۇ بار ئاچا. دادام ئۇنىمۇ دائىم سىغىنىپلا تۇراتتى.

ـ ماقۇل ئەمسە....ئۇكىلىرىڭىزنى بىز دادىڭىز بىلەن كۆرۈشۈپ قايتىپ كىرگەندىن كىيىن يەنە پات ـ پات كۆرۈپ تۇرۇڭ. ئۇلارنى ئەنسىرىتىپ قويىسىڭىزمۇ بولماس.

ـ ئاچا، سىزگە بىر ئىشنى ئېيتمىغانتىم......

ماھىرە تىرنىقىنى تاتىلاپ ئاستا يەرگە قارىۋالدى.

ـ قىنى دەڭە.

- ئىككى كۈننىڭ ئالدىدا مەن خان ئانامنىڭ ئۆيىگە تېلفۇن ئۇرۇپ ئۇلار بىلەن كۆرۈشكەن.

ماھىرە سائادەتنىڭ ئۆزىگە ئېيادىسىزلا قاراپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرۈپ داۋاملاشتۇردى.

- ئۇلارمۇ مەندىن ئەنسىرىگەندىن باشقا ياخشى تۇرىۋېتىپتۇ. ئەمما ئانامنىڭ سىڭلىسى گۈلئايىم ھامامام ئانامنىڭ ئىشلىرىدىن ئازراق خەۋەردار بولغان ئوخشايدۇ. خان ئانام شۇنداقراق گەپلەرنى قىلدى. مەن بىلمىگەن كىشى بولۇپ جىم تۇردۇم.

- ياخشى قىپسىز. سىز ئۇ كۈنى كۆرگەن ئىشلارنى، ئانىڭىزنىڭ سىزنى «سىڭلىم» دىگىنىنى ئېيتىپ قويسىڭىز، خان ئانىڭىز قاتتىق خاپا بولۇپ قالىدۇ. ئۆزىنىڭ باققان پەرزەنتىنىڭ شەيتاننىڭ ئازدۇرۇشى سەۋەبلىك بۇنداق نۇمۇسسىز بولۇپ كەتكىنىنى بىلسە بەلكىم ئاغرىپ يىتىپ قېلىشى مۇمكىن.

- شۇڭلاشقا دىمىدىم ئاچا.

- ياخشى قىپسىز. ئەمدى بۇنداق ئىشلار بولسا مېنى ۋاقتىدا خەۋەردار قىلىپ قويۇڭ.

- ماقۇل ئاچا، ھە راست ئاچا. كەچتە كۆڭلىڭىز نېمە تارتىدۇ؟ پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپمۇ سائەت 4 تىن ئىشىپ قاپتۇ. بۈگۈن تاماقنى بالدۇرراق يەپ، كەچتە پۇت-قولىڭىزنى تۇتۇپ قوياي.

ئارىدىن 20 كۈنلەرچە ۋاقىت ئۆتۈپ كەتتى. ھاۋا ئوچۇق، يىتىپ كىلىۋاتقان باھارنىڭ كۆيدۈرگۈچى قۇياشى قىز مەڭزىدەك پارلاپ چىققان بىر شەنبە كۈنى سائادەت ماھىرە بىلەن مۇستاپانى ئىلىپ سادىقنى يوقلاپ تۈرمىگە چىقتى.

يول ياقىسىدىن 50 مىترچە ئىچىگە تارتىپ سېلىنغان تۈرمىنىڭ ھەيۋەتلىك ئېگىز تاملىرى، چۆچەكلەردىكى ئۈچار قۇشلارمۇ ئۆتەلمەيدىغان ئېگىز سىپىللارنى ئەسلىتەتتى. ئىشىك تۈۋىدە ھەيكەلدەك قىتىپ تۇرۇشقان ھەربىيلەرنىڭ تەكشۈرۈشلىرى قاتتىق، سوئال-سوراقلىرى كۆپ ئىدى. سائادەت قاتمۇ-قات تەكشۈرۈشلەردىن ساق-سالامەت ئۆتۈپ بىر تۈرمە خىزمەتچىسىنىڭ يول باشلىشى بىلەن ئوتتۇرىدا چوڭ ئۈستەل، ئىككى ئورۇندۇق قويۇلغان ئىشخانا ئىنتايىن سۈرلۈك، قورقۇنچلۇق بولۇپ، ماھىرەگە ئۇلارنى ھازىرلا يالماپ يۇتىۋىتىدىغاندەك بىلىنىپ كەتتى. ئارىدىن خىلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كىيىن تىتما-تىتما بولۇپ كەتكەن چاچىنىنى يىپىنچاقلاپلا چىققان سادىق ئۆز كۆزلىرىگە ئىشەنمەيلا قالدى. چۈنكى ئۇنى چاقىرغىلى كىرگەن ساقچى-:

- ئايالىڭ بالىلىرىڭنى ئىلىپ سىنى يوقلاپ كەپتۇ.

دىگەن ئىدى. گۈلسەنەمنىڭ ئورنىدا سائادەتنى كۆرگەن سادىق ئورنىدا دەققە قېتىپ قالغاندىن كيىن، چاندۇرماي كىلىپ ئورۇندۇقتا ئولتۇردى.

ئورۇقلاپ بىر تېرە، بىر ئۇستىخان بولۇپ قالغان سادىقنىڭ يۈزىدە روشەن تاياق ئىزلىرى قالغان ئىدى. مىڭ شىددىن بىر پۈتىنىڭ سەل ئاقسايدىغانلىقنى پەملىگەن سائادەتنىڭ يۈرىكى ئىچىشىپ كەتتى. سادىقنىڭ تەلەپ قىلىشى بىلەن ماھىرە ئۆكسى مۇستاپانى دادىسىنىڭ قۇچىقىغا قويۇپ قويدى. بىر ياشتىن ئىشىپ قالغان مۇستاپاغا سائادەت داۋاملىق « دادا » دىيىشنى ئۆگەتكەچكە، سادىقنىڭ يۈزىنى بۇدرۇق قوللىرى بىلەن سىلاپ تۇرۇپ بىر نەچچە قېتىم « دادا » دەۋەتتى. ئۇنى قانغۇچە سۆيۈپ پۈخادىن چىققان سادىق ماھىرەگە قاراپ سورىدى ـ :

ـ قىزىم ئانىڭىز كۆرۈنمەيدىغۇ؟

ـ ئانام..........

ماھىرە گەپنىڭ ئۇچىنى چىقىرىپ بولغۇچە سائادەت دەرھال جاۋاب بېرىۋەتتى.

ـ ئۇنىڭ مىجەزى يوق ئىكەن. شۇڭلاشقا مەن ئۇنىڭ ئورنىدا سىزگە كيىم ـ كىچەك، ئازراق يىمەك ـ ئىچمەك قاتارلىق نەرسلەرنى ئىلىپ چىقتىم. ئاڭلىسام بىر يىرىم يىل كىسىپتۇ. بۇ ۋاقىت كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۆتۈپ كىتىدۇ. ئۆزىڭىزنى بەردەم تۇتۇڭ.

ـ كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئۆتۈپ كىتىدۇ! ھىم.........سىرتتا ياخشى تۇرمۇش كەچۈرگەنلەر بۇ يەرنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى پەرەز قىلىپمۇ بىلەلمەيدۇ. ھەتتا ئۇخلىسا چۈشىگىمۇ كىرمەيدۇ......

سادىق بىر ئازدىن ئۆزىگە كىلىپ، يات بىر ئايالنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقنى بىلىندۈرۈپ قويغانلىقنى ھىس قىلىپ دەرھال ئۆزىنى ئوڭشىۋالدى.

ـ رەھمەت سىزگە. سىزگە كۆپ جاپا سالپتۇق. بىزدىن يانمىسا خۇدايىمدىن يانار. بۇ يەردىن چىقسام، بىر جۈپ قولۇمغا تايىنىپ ھالال ئىشلەپ جان باقمەن. گۈلسەنەمگە مىنىڭ بۇ يەردە جاپا چىكىپ قالغانلىقىمنى دىمەڭلار. چۈنكى ئۇنىڭ تىنى ئاجىز. كۆتۈرەلمەيدۇ. ئۇنىڭ ئۇستىگە ھازىر ئاغرىپ قاپتۇمىش.

سادىقنىڭ مىسكىنلىك يىغىپ تۇرغان چىرايىغا قارىغان سائادەتنىڭ ئىچى سىيرىلىپ كەتتى. گۈلسەنەمنىڭ ئالتۇنغا بەرگۈسىز مۇشۇنداق ياخشى ئىرى تۇرۇپ، تالاغا قاراپ قالغانلىقىغا ھەيران بولدى. ماھىرەنىڭمۇ كۆزلىرى ياشلانغان بولۇپ، پاكىدە يىغلىۋىتىشتىن ئۆزىنى ئاران ـ ئاران تۇتۇپ تۇراتتى.

كۆرۈشۈش ۋاقتى توشۇپ ساقچى سادىقنى چاقىرىپ ئېلىپ ماڭماقچى بولغاندا، ماھىرە دەرھال كېلىپ دادىسىنى قۇچاقلىۋالدى ـ :

ـ دادا، ئەمدى سىلەرنى چىرايلىق كىيىم ئېلىپ بىرەلمىگەنلەر دىمەيمەن. كۆڭلۈڭ يىيەلمىدۇق، گۆشسىز تاماق ئەتكۈم يوق دەپ سىزدىن ئاغرىنمايمەن. دادا، تېزراق قايتىپ چىقىڭ. مىنىڭ يەنە شۇ بۇرۇنقى ئىللىق ئائىلىدە ياشىغۇم بار....

سادىق ماھىرەنىڭ سۆزلىرىنى ئاخىرىغىچە ئاڭلاشقا تاقىتى يەتمەي ساقچىنىڭ ئالدىغا چۈشۈپ كېتىپ قالدى. ئۇنىڭ پات ـ پات چاپىنىنىڭ يېڭى بىلەن كۆزلىرىنى سۈرتۈشىدىن ئۇنىڭمۇ ئازابلانغانلىقى، يىغلىغانلىقى بىلىنىپلا تۇراتتى. سائادەت بىر قولىدا مۇ ستاپانى كۆتۈرۈپ، بىر قولىدا ماھىرەنى يۆلەپ ئۇنىڭغا تە سەللىي بەرگەچ بۇ سۈرلۈك ماكاندىن ئايرىلدى.

7 ـ باب

سائادەتنىڭ تونۇشتۇرىشى، تۇنسەخان ئاچىنىڭ كۆز يېشى قىلىپ تۇرۇپ ماقۇللۇق بېرىشى بىلەن ماھىرەنىڭ تويى بولۇش ئالدىدا تۇراتتى. ئوغۇل تەرەپ سائادەتنىڭ بىر يېقىن تونۇشى بولۇپ، تويى بولماقچى بولغان يىگىت ناھىيەگە يېقىنراق بىر يېزىدا مۇئەللىملىك قىلاتتى. ئۇ ماھىرەنى بىرلا كۆرۈپ ياقتۇرۇپ قالغاچقا، چوڭلارمۇ ماقۇل بولۇشقانىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە سائادەت ئۇلارغا ماھىرەنىڭ ياخشى گېپىنى تولا قىلىپ بىرىپ ئۇلارنىمۇ ماھىرەگە ئامراق قىلىپ قويغانىدى. لېكىن ماھىرە دادىسىنىڭ مەسىلىسىنى ئالمىسا تويى قىلمايدىغانلىقىنى، دادىسى چىققۇچە ساقلايدىغانلىقىنى ئېيتىپ ئۇنىمىدى. ئوغۇل تەرەپنىڭ ئالدىرىتىشى بىلەن تۇنسەخان بىلەن سائادەت تۈرمىگە چىقىپ سادىق بىلەن كۆرۈشۈپ ئۇنىڭ ماقۇللۇقىنى ئالغاندىن كىيىن ئىككىسى ھەر تەرەپتىن چىرايلىق سۆزلەرنى قىلىپ ماھىرەنىمۇ قايىل قىلغانىدى. ماھىرە دەسلەپتە ئۇزاق ئولتۇرۇپ كېتىپ، كىيىن سائادەتنىڭ باغرىغا سىڭىپ ئۇزاققىچە ياش تۆكىۋالغاندىن كىيىن «بوپتۇ ئاچا، سىز نېمە دىسىڭىز ماقۇل دەي. چۈنكى سىزنىڭ كۆڭلىڭىز ياخشى. سىزمۇ ماڭا ياخشى بولسۇن دەۋاتىسىز. نەچچە ۋاقىتتىن بىرى ماڭا ئۆز ئانامدەك مۇئامىلە قىلدىڭىز. مەيلى، سىلەرنىڭ دىگىنىڭلاردەك بولسۇن!» دەپ سائادەتنىڭمۇ ئىچ ـ باغرىنى ئېزىۋەتكەنىدى .

ـ لېكىن سىزدىن بىر ئۆتۈنىدىغان ئىشىم بار ئاچا. دىسەم خاپا بولۇپ قالارسىزمۇ؟

ـ قېنى، دەۋىرىڭ .

ـ گەرچە ئانام بىزنى تاشلاپ يات بىر خەق بىلەن قېچىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا مېنى تۇغۇپ چوڭ قىلغان ئانام. تويۇمدا دادامىمۇ يوق، ئانامىمۇ يوق بولۇپ قالسا يېتىمسىراپ قىلىشىم مۇمكىن. شۇڭلاشقا ئانامغا باغاق ئاپىرىپ بەرگەچ، ئۇنى تويۇمغا تەكلىپ قىلىپ قويۇپ كېلەي دىگەنتىم.

ـ ياخشى ئويلاپسىز. سىز دىمىگەن بولسىڭىزمۇ مەن ئەلۋەتتە شۇنداق قىلغان بولاتتىم.

سائادەت بىلەن ماھىرە ئانا ـ باللىدەك بىر ـ بىرىنى مېھىر بىلەن قۇچاقلىدى .

ماھىرە ئانىسىنىڭ بىر تال باغىقىنى قولىدا مەھكەم تۇتقان ھالدا بىر نەچچە ئاينىڭ ئالدىدا ئۆزى يىرگىنىپ، سەسكىنىپ چىقىپ كەتكەن ۋەيرانە ھويلىغا قەدەم باستى. ھويلىنىڭ ئىسكەتى يەنىلا شۇ پېتى تۇراتتى. ئوتتۇرا ياشلىق، ئۇستىخانلىق، تەمبەل بىر ئادەم يەردە چېچىلىپ ياتقان قەغەز يەشكىنىڭ پارچىلىرىنى ئۇستىگە ئىتىپ دۆۋىلەۋاتاتتى. ماھىرە ئاستا كېلىپ ئەدەپ بىلەن سالام بەردى.

ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ئاكا.

ـ ھە . . . . .ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام.

ئۇستىخانلىق ئەر بىشىدىكى كىر دەستىدىن قاسماقلىشىپ ئەسلى رەڭگىنى يوقاتقان بادام دوپپىسىنى كەينىگىراق سۈرۈپ قويۇپ ماھىرەنىڭ بىشىدىن ئايىغىچە سەپسىلىپ قاراپ چىقتى.

ـ ئالدىنقى قېتىم مۇشۇ ئۆيدە ئولتۇرغان بىر ئەر بىلەن بىر ئايال ھازىرمۇ مۇشۇ ئۆيدە ئولتۇرامدۇ؟

ـ ياق. ئۇلار كۆچۈپ كەتتى. ئاۋۇ ئىتتىپاق يولىدىكى يېڭىدىن سىلىنغان 29 قەۋەتلىك بىنانى بىلەمسىز؟ ئۇلار شۇ بىنانىڭ 29 ـ قەۋىتىگە كۆچۈپ كەتتى. تىخى ئۇلار يېڭىدىن سىتىۋالغان نەرسىلىرىنى ماڭا كۆپ پۇل بىرىپ توشۇتقۇزغان. . . . .ۋوي، ھەجەپ يىپتىن ـ يېڭىنىسىگىچە سۆزلەپ بىرىپتىمەنغۇ. سىز كىم بولىسىز ئۇلارنى سۈرۈشتۈرگۇدەك.

ماھىرە دۇدۇقلاپ قالدى.

ـ مەن. .مەن. . . . .مەن ئۇلارنىڭ تۇققىنى بولىمەن. ئۆيىمىزدە بىر توي ئىشىمىز بولغاچ، ئۇلارغا باغاق ئىلىپ كەلگەنتىم.

ـ تۇغقىنى؟ ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىسى ((ئا تا ـ ئانىمىز كىچىكىمىزدە ئۆلۈپ كەتكەن. بىزنىڭ ئۇرۇق ـ تۇققانلىرىمىز يوق)) دەپ يۈرۈشىۋاتاتتىغۇ. توۋا قىلدىم خۇدايىم، قاتتىق توۋا، ـ ئۇ كىشى يوق ساقىلىنى سىيپىغاچ كايىپ كەتتى. ـ قارىسام كىچىكلا قىزكەنسىز. ئۇلارنىڭ ھېچنىمىسى يوق، مۇشۇ كەپىدە ئاددىي ـ

ســـاددا تۇرمۇش كەچۈرگەندە بىرەر قېتىممۇ كىلىپ قويمىغانتىڭىزغۇ. ئەمدىلىكتە ئۇلارغا ‹‹غايىپتىن خەزىنە ئۇچراپ›› بىيىپ قالغاندا ئۇلارنىڭ تۇغقىنى بولۇۋالغىنىڭىزنى قاراڭ. بۇنىڭغا قارىغاندا، ھەممە ئادەمنىڭ پۇلى كۆپ، باي بولســا ياخشــىمۇ نىمە؟ مانا مۇشــۇنداق ئىزىپ ـ تىزىپ قالغان ئادەملەرمۇ ‹‹ تۇغقىنى›› بولۇپ كىلىۋىرىدىكەن ئەمەسمۇ!

ماھىرە ئۇ ئادەم بىلەن تاكاللىشىپ ئولتۇرۇشنىڭ ياخشى ئەمە سلىكىنى پەملەپ دەرھال كەينىگە قايرىلىپ، چوڭ يولغا چىقىپلا تاكسى توسۇپ كىتىپ قالدى.

شـــەھەرنىڭ مەركىزىگە جايلاشـــقان، يېڭىدىن ســـىلىنغان 29 قەۋەتلىك بىنانىڭ 29 ـ قەۋىتىدىكى مىللىيچە ئۇسلۇبتا چىرايلىق زىننەتلەنگەن، قىممەت باھالىق دۇخاۋا پەردىلەر، ئالىي دەرىجىلىك سافا، ئەينەك ئۇستەللەر، ياڭراق گۈل تەشتەكلىرىدىكى ئادەمگە ھوزۇر بىغىشلايدىغان چىرايلىق گۈللەر بىلەن بىزەلگەن بۇ ئۆيدە بۈگۈن ئاددىيلا زىياپەت بىلەن ئابباس بىلەن گۈلسەنەمنىڭ نىكاھى ئوقۇلۇۋاتاتتى. ئابباسنىڭ ئاتا ـ ئانىسى كىچىكىدە ئۆلۈپ كەتكەچكە ئۇنى چوڭ دادا، چوڭ ئانســـــى بىقىپ چوڭ قىلغان. ئۇلارمۇ ئۆلۈپ كەتكەندىن كىيىن، ئۇ شـــەھەرگە قايتىپ كىرىپ تىرىكچىلىك يولىنى قىلىپ ئۇرۇق ـ تۇغقانلار بىلەن بېرىش ـ كىلىش قىلمىغاچقا، ئا سا سەن ئۇنىڭ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىمۇ يوق دىيەرلىك ئىدى. گۈل سەنەممۇ ئاتا ـ ئانام ئۆلۈپ كەتكەن. ئۇرۇق ـ تۇغقـانلىرىم يوق دەپ تۇرىۋالغـاچقـا، بۈگۈن ئۇ يىقىن ئـاغىنىســـــدىن 3 ـ 4 نى چـاقىرىـپ، ئىلگىرىكى مەھەللىسىدىكى مەھەللە مەسچىتىنىڭ ئىمامى بىلەن مەزىننىنى چاقىرغانىدى.

ئۇ كى شىنىڭ ئىيتىپ بەرگىنى بويىچە ئا سانلا تىپىپ كىلىۋالغان ماھىرە لىغىتىنىڭ يەڭگىل تىترەپ تۇختى شى بىلەن پەلەمپەينىڭ كىچىككىنە كارىدورىدا، ئابباس ۋە گۈل سەنەم ئۇزىتىپ چىققان مېھمانلار بىلەن دوقۇرۇ شىپ قالدى. ئاپئاق ســاقاللىق، بىشــىغا يوغان ســەللە ئورىۋىلىشــقان كىشــلەرنى، يەنە 3 ـ 4 كىشــىنى كۆرگەن ماھىرەنىڭ ئاچچىقتىن قان قۇيغاندەك قىزىرىپ كەتكەن كۆزلىرى گۈلســەنەمنىڭ خۇشــاللىقتىن چاقناپ كەتكەن چىرايلىق كۆزلىرى بىلەن ئۇچرا شقاندا گۈلسەنەم با شقا تەرەپكە قارىۋالدى. مېھمانلار بۇ كۈتۈلمىگەن مېھماننىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلگۈسى كەلمىگەندەك ئۆي ئىگىلىرى بىلەن چىرايلىق خوشلىشىپ كىتىپ قىلىشتى.

ۋاقىت دەقىقە، مىنۇت، سـىكۇنتلاپ ئۆتمەكتە. گۈلسـەنەمنىڭ قاتتىق زورلىشـى بىلەن ئۆيگە كىرگەن ماھىرە خۇددى بىرى گىلىنى بوغۇۋاتقاندەك، نەپىسـى قىينىلىۋاتقاندەك بىئارام بولماقتا. شـۇنچە خۇشـپۇراق، شـۇنچە كەڭتاشـــا چىرايلىق بىزەلگەن بۇ ئۆي ئۇنىڭغا زۇلمەت قاراڭغۇلۇقتىن بىشـــارەت بەرمەكتە. كۆڭلى ئۇيۇپ، ئالىقانداق ۋەھىمىلىك ئوي ـ خىياللار كىچىككىنە كاللىســـىنى قايمۇقتۇرماقتا. ماھىرە بىلەن گۈلســـەنەمنىڭ ئاندا ـ ســـاندا ئۇچرىشـــىپ قالىدىغان كۆزلىرى ئىچكى ئۇرۇشـــنىڭ پىلتىســـگە ئوت ياقماقچى بولغاندەك ھەسرەتلەنمەكتە. قايغۇرماقتا .

خىلى ئۇزۇن داۋام قىلغان بۇ سۈكۈتكە بەرداشلىق بىرەلمىگەن ئابباس ئاخىرى ئېغىز ئاچتى.

- ئىنشلىق كەپسىزمۇ سىڭلىم. ئالدىنقى قېتىم ھىلىقى ئۆيىمىزگە بېرىپ ئاچىڭىز بىلەن ئىنشلىق - ئامانلىقمۇ سورىماي كىتىپ قالدىڭىز. ئاچىڭىز نەچچە كۈنگىچە بىئارام بولۇپ، تۈزۈك تاماقمۇ يېمىدى. ئۇخلىيالماي نەچچە كېچىنى ئۇيقۇسىز ئۆتكۈزدى. سىزمۇ شۇنىڭدىن بىرى يوقاپلا كەتتىڭىز.

- ھەئە ((ئاكا)) - دېدى ماھىرە چىشىنىڭ ئارىسىدىن ئۇرغۇلۇق قىلىپ، - ((ئاچام)) سىز بىلەن كىتىپ قالغاندىن كىيىن ئۇنى بەكلا سېغىندىم. نۇرغۇن كىچىلەرنى ئايغا قاراپ خىيال سۈرۈپ ئۆتكۈزدۈم. لىكىن ((ئاچام)) دىن قىلچە خەۋەر بولمىدى. ئاخىرى بىر كۈنى ئۇنى بازاردا ئۇچرىتىپ قىلىپ كەينىدىن ئەگىشىپ سىلەرنىڭ ھىلىقى ئۆيۈڭلارغىچە باردىم. دەل شۇ ۋاقىتتا يۈرىكىمگە بىر پىچاق سانچىلغاندەك بولۇپ كەتتى. يۈرىكىم ئاغرىغانىدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ دىل يارامنى ((ئاچام)) غا كۆرسەتكۈم كەلمەي، سىلەر بىلەن خوشمۇ دىيە شەلمەي كىتىپ قالدىم. ئۆگۈنلۈككە مېنىڭ تويۇم بولىدۇ. ((ئاچام)) نى قاتىنشىپ بىرەمدىكىن دەپ تەكلىپ قىلىپ كىلىشىم ئىدى.

- خاپا بولماڭ سىڭلىم. نەچچە ۋاقىتتىن بىرى سىزنى چاقىرىۋالساق بولاتتى. لىكىن ئۆيىمىز كونا، تۈزۈك سەرەمجىنىمىز بولمىغاچقا خىجىل بولدۇق. مانا بۈگۈن بىز ئىككىمىزنىڭ قۇتلۇق ئوقۇلدى. ئۆگۈنلۈككە ئۆتكۈزۈلىدىغان تويىڭىزغا بىز چوقۇم قاتنىشىمىز. ئاكىڭىز بولغاندىكىن بالدۇرراق بېرىپ قارىشىپ بەرمىسەم بولماس. ھە راست، تويىڭىزنى كىم باش بولۇپ قىلىپ بەردى؟ گۈلسەنەمدىن ئاڭلىسام ئاتا - ئاناڭلار كىچىك ۋاقتىڭلاردىلا ئۆلۈپ كىتىپتىكەنغۇ.

ماھىرەنىڭ يۈرىكىدىكى ئاغرىق چىرايىغا تەپتى. ئۇنىڭ يۈزلىرى كۆكۈچ تۆمۈر رەڭگىگە كىرگەن بولۇپ، مۇشۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە ئۇ ئانىسىغا ئىچ - ئىچىدىن ئۆچ بولۇپ كەتكەن، ئۇنىڭغا قاتتىق نەپرەتلەنگەنىدى. لىكىن شۇنداق بولسىمۇ، ئۇ يەنىلا ئانىسى ئىدى. شۇڭلاشقا ماھىرە ئانىسىنى ئاياپ بولسىمۇ ئاباسقا جاۋاب بېرىشى كېرەك ئىدى.

- بىزنى كىچىكىمىزدە ((بېقىۋالغان)) بىر چوڭ ئانىمىز بار ئىدى. ((ئاچام)) نىڭ دېگەنلىرى توغرا. ئۇ نەچچە ۋاقىتتىن بىرى يۇرتتا يوق ئىدى. 10 كۈندەك بولدى، قايتىپ كەپتىكەن. ((چوڭ بولۇپ قاپسىز قىزىم، ئىگە بولغۇدەك ئادىمىڭىز يوق. كۆزۈمنىڭ ئوچۇق ۋاقتىدا تويىڭىزنى قىلىۋېتەي.)) دەپ چىڭ تۇرىۋالدى. شۇڭلاشقا مەنمۇ قوشۇلدۇم.

ماھىرەنىڭ بىر گېپى مىخ، بىر گېپى زىخ بولۇپ، گۈلسەنەمنىڭ يۈرىكىگىلا سانچىلىۋاتاتتى. ئۇ ماھىرەنىڭ چىشىنىڭ ئارىلىقىدىن چىقىرىپ ئېيتقان ئۇرغۇلۇق گەپلىرىنىڭ نەق ئۆزىگە قارىتىلىۋاتقانلىقىنى، ئۇنىڭ نەقەدەر ئاچچىقى كەلگەنلىكىنى، لىكىن شۇنداق بولسىمۇ ئۆزىنى ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلىپ كۆڭلى يېرىم بولدى. يۈرىكى قوقاسقا تاشلىغاندەك پۇچۇلىنىپ كەتتى. مۇشۇ پەيتتە ئۆيدە ئاباس بولمىغان بولسا، ماھىرەنى باغرىغا بېسىپ قانغۇچە يىغلىۋالسا، ئۆزىنىڭ ((شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ)) ئىزىپ كەتكەنلىكىنى، ئاباسقا كۆڭلى چۈشۈپ قالغاچقا كۆزى ((قارىغۇ)) بولۇپ قالغانلىقىنى چۈشەندۈرگۈسى كەلدى. لىكىن ئۇ ئۇنداق

قىلالمايتتى. ئۇنى جۇرئەت قىلالمايتتى دىگەندىن كۆرە، بۇ چىرايلىق ئۆيدىن قۇرۇق قالغۇسى يوق ئىدى دىسە ئەڭ ئاقىلانىلىك بولاتتى.

›› ـ ئاچا ›› ئەمىسە مەن قايتاي. بۇنىڭدىن كيىن پات ـ پات ‹‹ئىزدىشىپ ›› تۇرايلى.

ماھىرە شۇنداق دەپ قولىدىكى توي باغىقىنى ئۇلارغا بەرگەندىن كيىن خوشلىشىپ چىقتى. ئابباس تاماققا توختاڭ دەپ قانچە تۇتقان بولسىمۇ، ئۇ رەت قىلىپ ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ كىتىپ قالدى.

خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ مەرىكە زالىدا نەغمە ـ ناۋاسىز ئۆتكۈزىلىۋاتقان بۇ توي تۇنىسەخانىنىڭ ئۇرۇق ـ تۇققانلىرى، سائادەتنىڭ ئۇرۇق ـ تۇققان، دوست ـ بۇرادەرلىرى بىلەن قىزىپ كەتكەن ئىدى. تويغا ـ كىلىپ كىتىۋاتقانلارنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيتتى. ســــائادەت دوســــتلىرىغا ئالدىن تاپىلاپ قويغان بولغاچقا، ماھىرەمۇ يالغۇز قالمىدى. ســــائادەتنىڭ دوســــتلىرىنىڭ قىزلىرى كىلىپ ئۇنىڭغا قىززىق يۇمۇرلارنى، قىزىقارلىق گەپلەرنى ئېيتىپ بىرىپ كۆلدۇرۇپ ئولتۇردى. ماھىرەمۇ ئۇلارغا جاۋابەن سۆس كۈلۈمسىرەپ رازىلىقىنى ئىپادىلىدى.

زال ئىشىكىدىن كىرگەن يەردە بىر ئۇستەلنى چۆرىدەپ ئولتۇرىۋالغان خوتۇنلار ھىلىدىن ـ ھىلىغا چاقچاقلىشىپ كۈلۈشەتتى. ئۇلارنىڭ كۈلكە ئاۋازلىرى زالدىكى كىشلەرنى ئۇلارغا قاراشقا مەجبۇر قىلاتتى .

ـ ســــائادەت، خېلى ئېپىڭ بار جۇمۇ ســــىنىڭ. ھىچ كۈچىمەيلا بىر نەچچە ئاي ئىچىدە نەچچە بالىغا ئانا بولۇپ بولدۇڭ مانا.

شــۇ ،شــۇ.....بىزدەك نەچچە ئاي قورســاق كۆتۈرمەي، دەھشــەتلىك ســىزىك ئازابى تارتمايلا باللىق بولىۋالدىڭ جۇمۇ.

ـ راست دەيسىلە. بۇنى خىلى گەپتان، نىمە گىپى بولسا بىزدىن سىر ساقلىمايدۇ دەپ يۈرۈيتتۇق. لىكىن بۇ قېتىم بىزدىن يوشۇرۇن ھەممە ئىشلىرىنى يەڭ ئىچىدىلا يۈرۈشتۇرىۋاپتۇ ئەمەسمۇ.....

ـ دىمىسىمۇ شوخ، چىرايلىق تۇرسا بۇ. ھەر قانداق ئەرنىڭ قولىغا قوندۇرىۋالغۇسى كىلىدۇ بۇ قۇشنى......

ۋە....................

سورۇندا يەنە كۈلكە كۆتۈرۈلدى. بويۇنلىرىغىچە شـەلپەردەك قىزىرىپ كەتكەن سـائادەت خىزمەتداشـلىرىنىڭ ماختاشقىمۇ، ئەيىپلەشكىمۇ ئوخشمايدىغان بۇ چاقچاقلىرىنى بوپتۇ دەپلا ئۆتكۈزىۋەتتى .

ـ ئۇنداق بولسا سىلەرمۇ شۇنداق ‹‹ ئانا ›› بولىۋالامسىلەر يا!

سائادەت كۈلۈپ تۇرۇپ ھەممە سىگە تەك شى بىر قاراپ چىقتى. ئۇنىڭغىچە كەينىدىن كەلگەن بىر سى ئۇنى تارتقۇشلاپ قولىقىغا پىچىرلىدى.

- سائادەت ئاچا، ماھىرەنىڭ ئانىسى كەپتۇ. ئالدىغا چىقامسىز يا ؟

بالىلىرىنى تا شلاپ كىتىدىشكە كۆڭلى ئۇنىغان بۇ باغرى تاش ئانىنى تۇغۇتىدا ئېنىق كۆرەلمىگەن سائادەتنىڭ ئۇنى ئېنىق كۆرىۋالغۇ سى، ئۇنىڭ بىلەن تونۇ شىۋالغۇ سى بار ئىدى. شۇڭلا شقا ئۇ دو ستلىرىدىن ئۆزرىخاھلىق سورىدى - :

- كەچۈرۈڭلار. ئەزىز بىر مېھمىنىم كىلىپ قالدى. سىلەرنىڭ يېنىڭلارغا سەل تۇرۇپ كىلىمەن.

- بارە ،بار. بەلكىم « قېيىنئاناڭ »دۇ. بىزدىنمۇ ئەزىز مېھمىنىڭ بولغىنىغا قارىغاندا چوقۇم شۇ. . .

ئاياللارنىڭ كۈلكە سىگە بىردەم جۆر بولغان سائادەت ئالدىراپ ماھىرە ئولتۇرغان ئۆيگە كىردى. كۆز ئالدىدا قاپقارا قوندۇز چاچلىق، ئورغاق ئاينى ئەسلىتىدىغان ئەگىم قاشلىق، بادام قاپاق ئاستىدىكى يوغان قوي كۆزلۈك، ئىقىپ چۈشكەندەك قاڭشارلىق بۇرۇنلۇق، ئالۇچىدەك قىپقىزىل لەۋلىك بىر ئايال يەرگە بىقىپ ئولتۇراتتى. سائادەت ماھىرەنىڭ ئانىسىنى چىرايلىق دەپ تەرپلەپ بەرگەنلىكىنى ئازاب بىلەن ئەسكە ئالدى. « ئۆز ۋاقتىدا ئۇ تۇغۇتلۇق ياتقاندا چىرايىنى ئېنىق كۆرمىگەنىدىمەنمۇ ياكى بۇگۈن باشقىچە چىرايلىق بولۇپ قالغانىمىدۇ؟ مەن ئۇنى بۇنچە چىرايلىقتۇ دەپ ئويلىماپتىكەنمەن. ئەمەلىيەتتە راستىنلا چىرايلىق ئىكەن ئەمەسمۇ! لىكىن كونىلارنىڭ چىرايلىقتا ۋاپا يوق دىگىنى راست ئوخشايدۇ. ئېرى ئۆياقتىن تۇرمىگە چۈشۈپ بولغۇچە، بۇياقتىن توي قىلمىغان ياش يىگىتنىڭ كەينىدىن كىتىپ قالسا، ھەر قانداق ئادەم نەپرەتلىنىدۇ دە » سائادەتنىڭ خىياللىرى گۈلسەنەمنىڭ ئۇنى كۆرۈپ ئورنىدىن تۇرۇشى بىلەن چورتتىدە ئۈزۈلدى. ئۇلار تىشلىق - ئامانلىق سورا شقاندىن كىيىن، ئىچىدىكى گىپىنى قىلىشالماي ئۇزاق ئولتۇردى. سائادەت « شۇنچە ياشقا كىرىپ ئۆزىنى بۇزغۇچە، ئېرىنى ساقلاپ ئولتۇرسا بولىدۇ » دەپ ئويلىغان بولسا، گۈلسەنەممۇ ئۆز نۆۋىتىدە « نېمە قىلىدۇ مىنىڭ بالىلىرىمغا ئانا بولىۋىلىپ. ئۆزىنى بىلمەيدىغان پەس، رەسۋا » دەپ ئىچىدە نەچچىنى تىللاپ قارغاۋاتاتتى .

تويىنىڭ ئالدى - كەينىدىكى ھە شەم - دەرەملىرى ئاخىرلا شقان بىر كۈنى سائادەت مۇستاپانى ئويىنتىپ كىلىش ئۈچۈن سىرتقا چىقتى. يول بويىدىكى يوپۇرماق چىقىرىۋاتقان چىنار دەرەخلىرى، ئورمان بەلۋاغلىرىدىكى ياش مايسىلار، باھارنىڭ ئىللىق مەيىن شاملى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى سىھىرلەپ، مۇستاپاغا بولغان ئانىلىق مېھرى - مۇھەببىتىنى دولقۇنلىتىۋەتكەنىدى.

8 - باب

بەدىنىگە چىپپىدە كىلىدىغان قىپقىزىل يوپكا ـ چاپىنىنى كىيىپ، گىرىم ئۈستەلى ئالدىدا ئۆزىنى بىر قاتار تۈزەشتۈرگەن ماھىرە ئەپچىللىكىنە قول سومكىسىنى كۆتۈرۈپ ئىشتىن چىقتى. باھارنىڭ قىز مەڭزىدەك قىزىرىپ چىققان ئەتتىگەنلىك قۇياشى ئادەمنى ھوزۇرلاندۇرسا، يامغۇردىن كېيىنكى ساپ ھاۋا كىشى قەلبىگە يۇتمەس ـ تۈگىمەس ئىللىقلىقلارنى ئاتا قىلاتتى. سائادەتنى، ئۈكىلىرىنى كۆرۈشكە تەقەززا بولغان ماھىرە يول بويى بىر قانچە تاكسى توسىغان بولسىمۇ، ھەممىسىدە دىگۈدەك ئادەم بولغاچقا يەنىلا پىيادە مېڭىشقا توغرا كەلدى. ئارىلىق ئانچە يىراق بولمىغاچقا ماھىرە بىردەمدىلا سائادەتنىڭ ئىشكى ئالدىغا كىلىپ قوڭغۇراقنى باستى. ياغلىقنى چىكىلەپ تېڭىپ، ئالدىغا پەرتۇق تارتىۋالغان سائادەت قوللىرى خېمىر يۇقى ھالدا ئىشىكنى ئاچتى.

ـ ۋاي كىلىڭ، كىلىڭ. ھەقچان سىزنى كەلدى دەپ ئويلىغانتىم. كۆزلىرىمدىن ئۇچۇپلا كەتتىڭىزغۇ......

ئىككىسى ئىشىكتىلا قۇچاقلىشىپ كۆرۈشتى. ئۇلارنىڭ بۇ ھالىنى باشقىلار كۆرسە «« ئۇزۇن يىل ئايرىلىپ تۇرغان ئانا ـ بالا ئوخشايدۇ »» دەپ قالاتتى.

ـ ئۇنى بىر دىمەڭە ئاچا. سىلەرنى شۇنداق سىغىنىپ كەتتىمكى، قانات چىقىرىپ ئۇچۇپلا كەلگۈم كىلىپ كەتتى. توي قىلمىسام بوپتىكەن دەپ پۇشايمانمۇ قىلدىم تېخى...

دىدى ماھىرە سائادەت بىلەن قول تۇتىشىپ كىلىپ سافادا ئولتۇرغاچ.

ـ ۋاي ماۋۇ قىزنىڭ گىپىنى كۆرۈڭ ئەمدى. ئادەم دىگەن قىلغان ئىشىغا پۇشايمان قىلمايدىغان.

سائادەتنىڭ كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ قىلغان سۆزلىرى ماھىرەگە روھىي ئوزۇق بولدى.

ـ ئەلۋەتتە شۇنداق قىلمەن ئاچا. شۇ سىلەرنى سىغىنىپ كىتىپ........

ماھىرەنىڭ ئوماققىنە يۈزى ۋۆللىدە قىزاردى. سائادەت ئالدىن تەييارلاپ قويغان داستىخانغا ماھىرەنى تەكلىپ قىلغاچ سۆز باشلىدى.

كونىلار «« كۆيگەن يامانمۇ؟ كۆنگەنمۇ؟ دىسە، كۆنگەن يامان »» دەپ بىكار ئېيتماپتىكەن. سىز بىلەن شۇنداق كۆنۈپ قاپتىكەنمەن. سىز كىتىپ ئىككى ـ ئۈچ كۈنگىچە ئۆي ئىچىدە خۇددى سىز باردەكلا ئىسمىڭىزنى چاقىرىپ كىتىپتىمەن.

- ئاچا، مۇستاپا كۆرۈنمەيدىغۇ؟

سورىدى ماھىرە چاپىنىنى سېلىپ ئاسقۇغا ئېسىۋاتقاچ. ئۇنىڭ بۇ بىر ھەپتىدىن بىرى زارىقىپ كۈتكىنىمۇ پەقەت سائادەتلا بولماستىن بەلكى ئوماق ئۆكىسى مۇستاپامۇ بار ئىدى.

- مىرادىل، مۇراتلار كەپتىكەن. ئويىنىتىپ ئەكىرىمىز دەپ ئېلىپ چىقىپ كەتكەن. كىرىدىغان ۋاقتىمۇ بولاي دىدى.

- ئۇلار قاچان كەپتىكەن؟

- ئەتتىگەندە مۇ ستاپاغا سۈت پارا شۇكى تەڭ شەۋات سام ئى شىك قوڭغۇرىقى جىرىڭلىدى. مەن تېخى ئالىم ئەتتىگەندە ئىشقا مېڭىشتىن بۇرۇن سىزنى ئەكىلىپ قويغاچ ئېككىسى بىللە كەلگەن ئوخشايدۇ دەپ ئىشىكنى ئېچىپ قارىسام باللار ئىكەن. ناشتا قىلىۋېلىپ مۇستاپانى ئېلىپ چىقىپ كەتكەن. كىرىدىغان ۋاقتىمۇ بولۇپ قالدى.

سائادەت يۇغۇرىۋاتقان خېمىرىنى داس بىلەنلا كۆتۈرۈپ چىقىرىپ، ئۈستەل ئۈستىدە قويۇپ ماھىرە بىلەن پاراڭلاشقاچ تاماققا تەييارلىق قىلدى.

- ئاچا، بىر گەپ قىلسام خاپا بولارسىزمۇ؟

- ئاۋال ئېيتىپ باقمامسىز. قارىغە سىزنى، ئايرىلغىلى ھەپتە بولار- بولمايلا تۈزۈت قىلىدىغان بولۇپ كېتىپسىزغۇ.

ماھىرەنىڭ قوشۇمىسى تۈرۈلۈپ، چوڭ كۆزلىرى جىددىي تۈس ئالدى.

- بۇ ئىش سىزنىڭ قولىڭىزدىن كېلىدۇ، پەقەت سىز ماقۇل دېسىڭىزلا. - ئۇ سائادەتنىڭ ئۆزىگە ھەيران بولۇپ قارىغان كۆزلىرىگە مەنىلىك قاراپ قويۇپ دۇدۇقلاپ تۇرۇپ سۆزىنى داۋام قىلدى، - مەن.....مەن.....ھازىرچە تۇغماي تۇراي دىگەن. سىز تۇغۇت دوختۇرى بولغاندىكىن........

- نىمە؟!

سائادەتنىڭ كۆزلىرى چانىقىدىن چىقىپ كېتىدىغاندەك پۇلتىيىپ چىقتى .

- توي كۈنى كۆپ كىشىلەرنىڭ ئېغىزىدىن ئاڭلىدىم. ئۇياندىن توي قىلىپ، بۇياندىن قورساق كۆتۈرۈپ تۇغسام، كىيىن ئاجرىشىپ كىتىپ قالساق........

- نىمە دىدىڭىز؟ كىم ئۆگەتتى سىزگە شۇنداق گەپلەرنى؟ كىم سىلەرنى ئاجرىشىدۇ دەيدۇ؟

سائادەتنىڭ ئاچچىق بىلەن تىكىلىپ تۇرغان كۆزلىرىدە نۇرغۇن سۇئالالارنىڭ كۆلەڭگىسى ئەلەڭلەيتتى. ئۇ ئۆزى تۇغماس بولۇپ قالغاندىن كېيىن، دوختۇرخانىغا « تۇغۇت چەكلەش دورىسى » ئىلىش ئۈچۈن كەلگەن كىشىلەرگىمۇ باشقىچە نەزەردە قارايتتى. ئۇنداق كىشىلەردىن « ئىنسانىي مېھىر ـ مۇھەببەت ھۆجەيرىسى ئۆلگەن، كۆيۈمى يوق » دەپ ئاغرىناتتى. ھالا بۇگۈنگە كەلگەندە، نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ئانا ـ بالىدەك ئۆتۈپ، ئەمدى بولغاندا « تۇغۇت چەكلەش دورىسى يەي » دەپ ئۆز ئالدىغا كەلگەن بۇ قىزغا ئاچچىقلانماي، غەزەپلەنمەي تۇرالايتتىمۇ.

ـ شۇ.....مەنمۇ باشقىلاردىن ئاڭلىدىم.

ماھىرەنىڭ چوڭ كۆزلىرىگە ياش كەلدى. سائادەت ئويلاشماستىنلا ئۇنىڭغا ئازار بېرىپ قويغانلىقىنى ھېس قىلىپ ئاستا ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى،دە ـ بېشىنى قۇچىقىغا ئېلىپ مېھىر بىلەن سىلىدى.

ـ خاپا بولماڭ. سىزگە ئازار بېرىپ قويدۇم. لېكىن مەن ئۆز بېشىمدىن ئۆتكەن ئىشلارنى دەپ بەرسەم، سىز بىر قېتىم تۇغماي تۇرۇپ بۇ دورىنى يېيىشنى ئارزۇ قىلمايتتىڭىز.

سائادەت ئائىلىسىدە بىرلا قىز بولغانلىق سەۋەبلىك ئەڭ ئەتىۋارلىق ئىدى. ئاتا ـ ئانىسى ئوقۇتقۇچى بولۇپ ئىلمىي، ساپالىق ئادەملەر ئىدى. سائادەتنىڭ ئوقۇش نەتىجىسىمۇ ئۆلارنى ئالاھىدە خۇشال قىلاتتى. سائادەت ئۆز ئارزۇسى بويىچە دوختۇرلۇقتا ئوقۇپ كېلىپ ئىشقا چۈشتى. ئارىدىن بىر يىل ئۆتكەندە ئايىغى ئۈزۈلمەي كىلىۋاتقان ئەلچىلەرگە قانداق جاۋاب بېرىشنى بىلەلمەي بەشى قاتقان كۆيۈمچان ئانا ئۇنى بىر ياققا تارتىپ گەپ باشلىدى.

ـ قىزىم، سىزمۇ چوڭ بولۇپ ئاق ـ قارىنى پەرق ئەتكۈدەك بولۇپ قالدىڭىز. بىر يىلدىن بېرى ئىشكىمىزدىن ئەلچىلەر ئۈزۈلمەي كىلىۋاتىدۇ. بۇنىڭ ئىچىدە دادىڭىز ئىككىمىزگە بىر يەرنىڭ لايىقى ياراپ قالدى. شۇڭا سىزگە مەسلىھەت سېلىپ باقاي دىگەن.

ـ مەن خىزمەتكە ئەمدى چىقتىم. كەسپتە بىرەر نەتىجە قازانماي تۇرۇپ توي قىلغۇم يوق.

سائادەتنىڭ دىلىغۇللىقى ئانىسىنى خاپا قىلىپ قويدى.

ـ ھىلىمۇ تەڭتۇشلىرىڭىزنىڭ ئالدىدىن ئىككىدىن بالىسى بار. سىز ئوقۇپ كىلىپ خىزمەتكە ئورۇنلاشتىڭىز. لېكىن مەھەللىدە كەينىڭىزدىن بولىۋاتقان ئۆسەك سۆزلەر سىزنىڭ قۇلىقىڭىزغا كىرمىگىنى بىلەن، دادىڭىز ئىككىمىزنى كىچە تاتلىق ئۇيقۇدىن، كۈندۈز ئارامخۇدا ئىشلەۋاتقان خىزمەتتىن قويدى. ئەمدى سىزمۇ كىچىك بالىدەك تەنتەكلىك قىلماڭ. يا بولمىسا يۈرىۋاتقان لايىقىڭىز بولسا بىزگە كۆرسىتىڭ. بولمىسا دادىڭىزنىڭ دوستى ھىكىم چاڭجاڭنىڭ ئوغلى ھىزىمغا ياتلىق بولىسىز.

سائادەتنىڭ كۆز ئالدىغا يۈز ـ كۆزلىرى قاپقارا ماي يۇقى، كىيىم ـ كېچەكلىرى ئەسلى رەڭگىنى يوقاتقان ھېزىم كەلدى. ئۇلار كىچىكىدىن مەكتەپتە بىللە ئوقۇغان. ھېزىمنىڭ ئوقۇش نەتىجىسى ياخشى بولمىغاچقا، ئالىي مەكتەپكە ئۆتەلمەي، پىراۋا ئىلىپ ماشىنا ھەيدەۋاتقىنىغىمۇ 2 ـ 3 يىل بولۇپ قالغانىدى. سائادەت بۇ بىر يىلدىن بېرى ھېزىمنىڭ ئۆزىنى كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن، كۈندە كەچتە ئۆتەر يولدا ساقلايدىغانلىقىدىن ئەسلا خەۋىرى يوق ئىدى.

ـ مەن سىلەرنى خىلى ئىلمىي، ئىش ئۇقىدۇ دەپ ئويلاپتىكەنمەن ئانا. بوپتۇ، سىلەر شۇنى لايىق كۆرگەن بولساڭلار مەن نىمىمۇ دىيەلەيتتىم!

سائادەت يىغلاپ قاقشاپ ئاخىرى ئامالسىز توي قىلدى. گەرچە ئۇ نامدا توي قىلغان بولسىمۇ، لېكىن ھېزىمغا پەقەتلا كۆڭلى يوق ئىدى. ئىككى گەپنىڭ بىرى بولسا « مەن ئەرسىز قىلىپ سىزگە تەگمىگەن. مېنى ئالمەن دەپ ئىشكىمنىڭ بوسوغىسىغا تازىم قىلغۇدەك بوپتىكەنسىزغۇ » دەپ ئۇنى ئوڭايسىزلاندۇراتتى. ئۇنىڭغا كۆڭلى بولمىغاچقا، ئانىسىنىڭ خەۋىرى يوقلا تۇغۇت چەكلەش دورىسى يەپ يۈردى. « بىر كۈنلۈك نىكاھنىڭ يۈز كۈنلۈك مېھرى بار، نىكاھنىڭ مېھرى ئېسىق » دەپ سائادەتنىڭمۇ ھېزىمغا كۆڭلى چۈشۈپ قالدى. ئۇلار باشقىلارنىڭ مەستلىكى كەلگۈدەك ئەر ـ خوتۇنلاردىن بولسىمۇ، لېكىن سائادەتنىڭ قورساق كۆتۈرمىگەنلىكى ھېزىمغا ئېغىر روھىي بىسىم پەيدا قىلدى. ئۇ ئۆزىدىن گۇمانلىنىپ تەكشۈرتكەندىن كېيىن، گۇمانى بىردىنلا سائادەتكە يۆتكەلدى. سائادەتنى بىللە ئاپىرىپ تەكشۈرتىۋىدى، نەتىجىسنى ئاڭلاپ كەينىگە تىرىككىدە ئۈچۈپ چۈشكىلى تاسلا قالدى. لېكىن پەرزەنت سەۋەبلىك، سائادەتنىڭ ئۆزىگە مايىل بولغان قەلبىگە سوغۇق سۇ سەپكەنسى كەلمىگەن ھېزىم سەۋر قىلدى. ئۇ رېئاللىقنى قوبۇل قىلىپ، ئىككىنچى قېتىم سائادەت بىلەن پەرزەنت تۇغۇلۇق پاراڭلاشمىدى. ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى شۇ تەرىقىدە ئۆتىۋەردى. يىللار كەينى ـ كەينىدىن ئۆتۈپ، سائادەت ئوتتۇرا ياشلىقلار قاتارىدىن ئورۇن ئالغاندا، ئۇخلىسا ـ قوپسا بىر پەرزەنتلىك بولۇشنى تىلەپ يۈردى. لېكىن قېرىشقاندەك ئۇنىڭ خىياللىرى ئۇنى ئالداپ قويىۋاتاتتى. پەرزەنتلىك بولۇش ئارزۇسىنى شامالغا ئۇچۇرغان توزغاقتەك، قەيەرلەرگىدۇر ئۇچۇرتۇپ كىتىۋاتاتتى. شۇ ۋاقىتتا ئويلىمىغان بىر كىلىشمەسلىك سائادەتنى تۈگەشتۈرىۋەتتى. ھېزىم ماشىنىغا يۈك بىسىپ يولدا كىتىۋاتقىنىدا يەنە بىر چوڭ تىپتىكى يۈك ماشىنىسى بىلەن سوقۇشۇپ كىتىپ شۇ يەردىلا قازا قىلدى. سائادەت بۇ كېلىشمەسلىككە قانداق بەردا شلىق بېرىشنى بىلمەيتتى. ئەلەڭ ـ سەلەڭ بولۇپ قالغان سائادەت شۇ ۋاقىتتىلا پەرزەنتنىڭ ئادەم ئۈچۈن قانچىلىك مۇھىم ئىكەنلىكىنى ھىس قىلىپ يەتتى. لېكىن ئۇ ئۆز ۋاقتىدا قىلىپ قويغان ئەخمىقانىلىقىنى ئويلىسىلا ئۆزىنىڭ گۆشىنى ئۆزى يىگۈدەك بولۇپ كىتەتتى. ئارىدىن ئىككى يىل ئۆتكەندە ئۇ ياشقا چوڭ بىر دوختۇر ئايالنىڭ « قىزلار توي قىلىپ بىرنى تۇغماي تۇرۇپ، تۇغۇت چەكلەش دورىسى يەسە تۇغماس بولۇپ قالىدۇ » دىگىنىنى ئاڭلاپ تىخىمۇ ئازابلاندى. ئاتا ـ ئانىسىمۇ ئۇنىڭ ئازابىغا ھەمشرىك ئىدى. ئېرى ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئىشىككە ئەلچى بولۇپ كەلگەنلەرمۇ چىققان بولسىمۇ، لېكىن ئۇ قوشۇلمىدى. ئۇنىڭ تىنىچ، تەنھا ياشىغۇسى كەلدى. شۇنىڭ بىلەن ئاكىلىرىنىڭ ياردىمىدە دوختۇرخانىدىن بىرىلگەن مۇنۇ ئۆيگە كۆچۈپ كەلدى. تۇرمۇش شارائىتى ئۆزگەرگەنلىكتىن بولسا كېرەك، ئۇنىڭ دەرد ـ ھەسرەتلىرى ھاۋانى

قاپلىۋالغان تۇماندەك بارا ـ بارا يوقىلىشقا باشلىدى. ئۆتكەن يىلى ئۆزىنىڭ قولىدىكى سىستىرا قىزنىڭ ‹‹ سائادەت ئاچا، سىز بايا تۇغدۇرغان ئايال بىمارنىڭ بۇ بالىسى پىلاندىن سىرت ئىكەن ›› دىگەن سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ئىچىگە يەنە بىر ئوت چۇشتى. مۇ ستاپانىڭ چىرايلىقلىقى ئۇنى ئۆزىگە مەپتۇن قىلىۋالغانىدى. شۇنىڭ بىلەن سائادەت ئىزدەشتۇرۇپ يۇرۇپ ئۇلارنىڭ ئۆيىگىچە باردى. لىكىن گۇلسەنەمنىڭ ھىڭدىن سىسىق گەپلىرى ئۇنىڭ يۇرىكىنى خۇن قىلىۋەتتى. سائادەت سەۋر بىلەن كۇن ئۆتكۇزۇشكە باشلىدى. لىكىن ئويلىمىغان يەردىن سادىق بالىنى سائادەتكە ئەكىلىپ بەردى.

سائادەتنىڭ تە سىرلىك ھېكايىسىنى ئاڭلىغان ماھىرە مەڭزىدىن يىپى ئۇزۇلگەن مارجاندەك تۆكۇلىۋاتقان كۆز ياشلىرىنى پەقەتلا تۇتالمىدى.

ـ مىنىڭ ئانام نىمىدىگەن شەخسىيەتچى. ھە شەمەتچىلىك، ياخشى يەپ، ياخشى كىيىش ئۈچۈن ئۇكامنى قۇربان قىلغىنى ئاز كەلگەندەك، دادامنىڭ ئوغرى دىگەن نامغا قىلىپ، ئائىلىمىزنىڭ ۋەيران بولىشىغا سەۋەپچى بولدى. ئاچا، مەن ئانامنى كەچۇرمەيمەن.......

سائادەت بىلەن ماھىرە بىر ـ بىرىگە ئىسسىلىپ خىلى ئۇزاققىچە يىغلاشتى. چۇشكە يىقىن مۇ ستاپانى ئوينىتىپ كىرگەن باللارنى ئىلىپ تۇنسەخان ئاچىنى يوقلاپ كىلىش ئۈچۈن ماڭدى. ماھىرەنىڭ كۆڭلىدىكى چىگىش ئويلار سائادەتنىڭ گەپلىرى بىلەن بىر يوللا يىشىلىپ كەتكەندەك، ئۇنىڭ كۆڭلى ئىچىلىپلا قالغانىدى.

يانغىن ئېلكىتابلىرى

ئېلكىتاب ئىشلىگۈچى: يانغىن ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى

ئېلكىتاب ئىشلەشكە قاتناشقۇچىلار: يانغىن ، يۈكسەل

www.yanghin.cn **www.yanghin.net**

admin@yanghin.net **kitab@yanghin.net**